

Resultaten verantwoordings- onderzoek 2013 bij het Ministerie van Veiligheid en Justitie (VI)

21 mei 2014

Dit document bevat alle resultaten van ons Verantwoordingsonderzoek 2013 bij het Ministerie van Veiligheid en Justitie (VI) zoals gepubliceerd op www.rekenkamer.nl/verantwoordingsonderzoek. De tekst op de website en in dit document is vastgesteld op 12 mei 2014. Dit document is op 21 mei 2014 aangeboden aan de Tweede Kamer.

Inhoud

1 Ministerie van Veiligheid en Justitie	1
1.1 Veel werk verzet aan financieel beheer, nog veel te doen	1
1.2 Vorming Nationale politie nog niet afgerond	3
2 Kengetallen en ontwikkelingen van het Ministerie van VenJ	4
2.1 Ministerie van VenJ in cijfers	4
2.2 Ontwikkelingen	4
3 Beleidsinformatie Ministerie van Veiligheid en Justitie	8
3.1 Veel toezeggingen nog niet gerealiseerd	8
3.1.1 Verhouding inspanning - opbrengst afpakken crimineel geld niet meer navolgbaar	8
3.1.2 Prestaties in de strafrechtketen: aandacht voor ongewenste uitstroom, informatiestrategie en betrouwbare informatie	11
3.1.3 Behandeling deel van de verblijfsaanvragen duurt nog te lang	13
3.1.4 Inzicht in resultaten aanpak bestrijding witwassen nog onvoldoende	14
3.2 Beter inzicht wenselijk in niet-gebruik en doelmatigheid van gesubsidieerde rechtsbijstand	15
3.2.1 Gesubsidieerde rechtsbijstand	17
3.2.2 Veel informatie over gebruik	19
3.2.3 Veel relevante informatie over uitgaven	23
3.2.4 Nog informatie nodig over toegankelijkheid	28
3.2.5 Nog informatie wenselijk over doelmatigheid	29
3.3 Oordeel beleidsinformatie: onderzochte beleidsindicatoren deugdelijk tot stand gekomen en voldoen aan verslaggevingsvoorschriften met uitzondering van 1 indicator	32
3.3.1 Fouten en onzekerheden in de deugdelijke weergave: Percentage standaard strafzaken dat binnen een maand is afgehandeld is niet reconstrueerbaar	32
3.4 Verantwoording onderzoek beleidsthema	33
3.4.1 Onderzoek naar 5 beleidsthema's	33
3.4.2 Verantwoording onderzoek rechtsbijstand: berekening gemiddelde uitgaven	34
4 Bedrijfsvoering Ministerie van Veiligheid en Justitie	35
4.1 Oordeel bedrijfsvoering: 4 onvolkomenheden	35
4.1.1 Onvolkomenheid: Financieel beheer: veel werk verricht, maar nog veel te doen	36

4.1.2 Onvolkomenheid: Inkoopbeheer bestuursdepartement vraagt om verdere verbetering	39
4.1.3 Onvolkomenheid: Inkoopbeheer Dienst Justitiële Inrichtingen bijna op orde	41
4.1.4 Onvolkomenheid: Personeelsbeheer kan nog verbeterd worden	43
4.1.5 Opgeloste onvolkomenheid: Vertrouwensfuncties nu in beeld	45
4.1.6 Opgeloste onvolkomenheid: Informatiebeveiliging kerndepartement op orde	46
4.1.7 Aandachtspunt: Voorkomen misbruik en oneigenlijk gebruik bij subsidies vraagt meer aandacht	47
4.1.8 Aandachtspunt: Informatiebeveiliging taakorganisaties nog een uitdaging	48
4.1.9 Aandachtspunt: Integriteitsbeleid gevangenis goed onder de aandacht	50
4.2 Oordeel informatie over de bedrijfsvoering: geheel deugdelijk tot stand gekomen en voldoet geheel aan verslaggevingsvoorschriften met uitzondering van de dossiervorming	53
4.2.1 Dossiervorming ontoereikend	53
4.2.2 Aandachtspunt: Eerste stap gezet in het geven van informatie over het fraudebeleid	53
4.3 Historisch verloop onvolkomenheden VenJ	54
4.4 Onvolkomenheden in relatie tot beheerdomeinen bij VenJ	54
5 Financiële informatie Ministerie van Veiligheid en Justitie	58
5.1 Vorming Nationale politie nog niet afgerond	58
5.2 Oordeel rechtmatigheid financiële informatie: 1 fout in totaal van de verplichtingen	63
5.2.1 Fout in totaal van de verplichtingen van 160,4 miljoen euro	64
5.2.2 Aandachtspunt: Wet normering topinkomens	65
5.3 Oordeel deugdelijke weergave financiële informatie: geen fouten en onzekerheden	65
5.4 Rechtmatigheid en deugdelijke weergave op artikelniveau: 2 fouten	65
5.4.1 Fouten in verplichtingen voor Contraterrorisme en Nationaal Veiligheidsbeleid 81,7 miljoen euro	65
5.4.2 Fouten in verplichtingen voor Apparaat kerndepartement 48,1 miljoen euro	66
5.5 Onvolkomenheden in relatie tot artikelen	66
6 Alle financiële gegevens	68
6.1 Alle begrotingsartikelen	68
6.2 Baten-lastendiensten	84
6.3 Saldibalans	88
6.4 Afgerekende voorschotten	94

1 Ministerie van Veiligheid en Justitie

1.1 Veel werk verzet aan financieel beheer, nog veel te doen

Het financieel beheer over de 12,4 miljard euro uitgaven van het Ministerie van Veiligheid en Justitie is in 2013 verbeterd. Over 2012 kwamen de jaarafsluiting en het opstellen van de verantwoording met zeer veel moeite en te laat tot stand. Voor 2013 was het ministerie wel op tijd. Het ministerie heeft in 2013 prioriteit gegeven aan het realiseren van een betrouwbare financiële administratie en het tot stand brengen van een juiste volledige verantwoording. Hier was veel hulp van externen bij nodig. Om de duurzame en structurele verbetering van de bedrijfsvoering verder vorm te geven is er in 2014 nog veel werk te doen.

De beleidsinformatie over een aantal onderdelen zou beter kunnen. De minister maakt zijn ambities niet altijd waar en verantwoordt zich soms niet duidelijk over de geleverde prestaties.

Het Ministerie van Veiligheid en Justitie heeft in 2013 veel werk verzet om de jaarafsluiting tijdig en goed te realiseren. Dat is gerealiseerd en daarmee is een belangrijke verbetering aangebracht in het financieel beheer. Op andere onderdelen van het financieel beheer zijn echter nog stappen te zetten. De voorgenomen herbezinning op de controlfunctie (de wijze waarop het ministerie de processen bij de dienstonderdelen bestuurt en beheerst) is door prioriteit te geven aan het opstellen van de jaarrekening doorgeschoven naar 2014. Ons oordeel over het financieel beheer is van een ernstige onvolkomenheid naar een onvolkomenheid gewijzigd.

Andere onvolkomenheden

Bij de bedrijfsvoering maken we ook aanmerkingen op het [inkoopbeheer van het bestuursdepartement](#), het [inkoopbeheer van Dienst Justitiële Inrichtingen](#) en het [personeelsbeheer](#). Het ministerie heeft een goede vooruitgang geboekt bij de vertrouwensfuncties en de informatie-beveiliging. Het ministerie is zich in 2013 bewuster geworden van de

maatregelen die de dienstonderdelen en de taakuitvoeringsorganisaties op het terrein van de informatiebeveiliging nog moeten nemen.

Beleidsinformatie

De minister heeft ambitieuze doelstellingen en wil graag daadkrachtig de zaken aanpakken, in het bijzonder de benoemde beleidsprioriteiten: 'Nederland veiliger' en 'de versterking van de rechtsstaat'. De minister komt echter nog niet altijd zijn toezeggingen na en hij verantwoordt zich soms niet duidelijk over de geleverde prestaties. De beschikbare informatie over bijvoorbeeld afpakken van crimineel geld, witwassen, de nationale politie en prestaties in de strafrechtketen en rechtsbijstand, leent zich op onderdelen goed voor een [betere informatievoorziening aan de Tweede Kamer](#).

Reactie van de minister

De minister schrijft in zijn reactie onder meer: 'De VenJ-organisatie heeft zich in 2013 veel inspanning getroost om de bedrijfsvoering te verbeteren. Ik ben dan ook verheugd dat de Algemene Rekenkamer heeft geconstateerd dat deze inspanningen tot resultaat hebben geleid en dat twee van de zes onvolkomenheden, te weten vertrouwensfuncties en informatiebeveiliging kerndepartement, zijn opgelost. In 2014 blijven de inspanningen onverminderd om ook de resterende onvolkomenheden te verhelpen.'

De minister voegt daar nog aan toe: 'Alle onvolkomenheden worden in 2014 aangepakt. De motivatie bij VenJ om de bedrijfsvoering te verbeteren is groot. Dit vanuit het besef dat belastinggeld doelmatig besteed dient te worden.'

Over de beleidsinformatie schrijft de minister in zijn reactie specifiek per onderwerp hoe hij de Tweede Kamer beter zal informeren.

[Lees de volledige reactie op verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl](#)

Nawoord Algemene Rekenkamer

De uitdaging waar de minister bij het verbeteren van de bedrijfsvoering voor staat is groot. Wij stellen het op prijs dat hij alle onvolkomenheden wil aanpakken en toezeggingen doet op de meeste aanbevelingen. Voor de bedrijfsvoering in 2014 is het van belang de in 2013 ingezette verbeteringen vast te houden en verder te werken aan het vergroten van de aandacht voor bedrijfsvoering. Daarbij zijn het borgen van kennis over de bedrijfsvoeringsprocessen en het ontwikkelen van een bij het ministerie van VenJ passende controlfunctie van essentieel belang.

1.2 Vorming Nationale politie nog niet afgerond

De vorming van een Nationale politie vraagt de komende jaren nog veel aandacht van het Ministerie van Veiligheid en Justitie en vanzelfsprekend van de Nationale politie zelf. De openingsbalans is zorgvuldig tot stand gekomen. Tegelijkertijd signaleren we een [aantal aandachtspunten in de governance van de Nationale politie](#).

Reactie van de minister

De minister schrijft in zijn reactie: 'Uw aanbeveling om de governance op het beheer verder in te richten neem ik zeer ter harte.' De minister, zo schrijft hij, krijgt daartoe belangrijke input van verschillende kanten, onder andere de aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer en de medetoezichthouders van de politie, zoals de op korte termijn door hem in te stellen commissie van toezicht op het beheer politie. Hij zegt toe de Algemene Rekenkamer en de Tweede Kamer op de hoogte te houden van de voortgang van de ontwikkelingen op het terrein van het (financieel) beheer.

[Lees de volledige reactie op \[verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl\]\(https://www.rekenkamer.nl\)](#)

Nawoord Algemene Rekenkamer

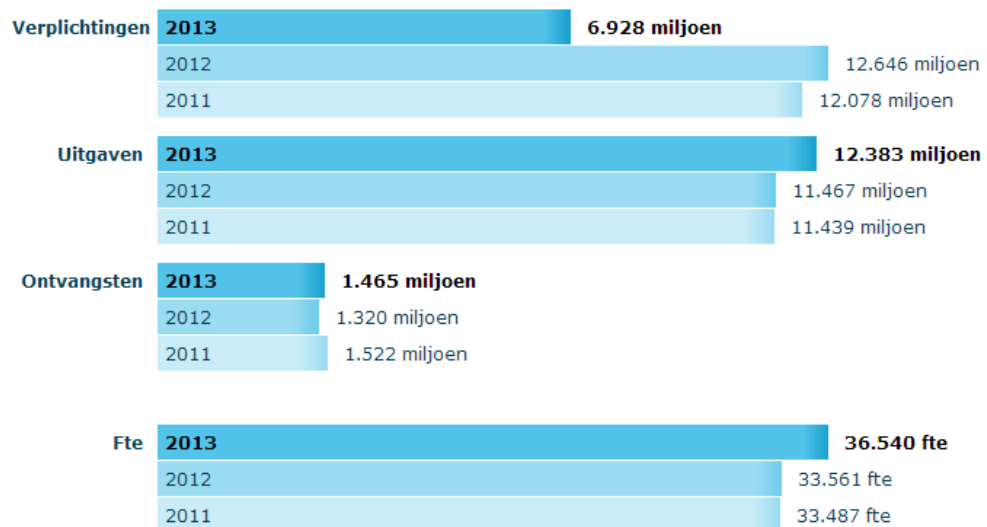
Gezien de verantwoordelijkheid van de minister voor het (financieel) beheer van de politie ligt hier een belangrijke taak voor de minister. De minister moet zich inzetten voor verschillende activiteiten, zowel in zijn rol van beheerder als in zijn rol van toezichthouder. Er is nog veel werk te doen om de governance verder in te richten, de rechtmatigheid te verbeteren en de informatievoorziening (aanvalsplan) verder op orde te brengen. Wij zullen de ontwikkelingen met belangstelling blijven volgen.

2 Kengetallen en ontwikkelingen van het Ministerie van VenJ

2.1 Ministerie van VenJ in cijfers

Ministerie van VenJ in cijfers

* Bedragen in miljoen euro.

Wat opvalt is de grote daling van de verplichtingen in 2013. Deze wordt veroorzaakt door het niet langer in 2013 al opnemen van de verplichting 2014 voor de bijdragen aan de eigen organisaties, waaronder de Nationale politie.

2.2 Ontwikkelingen

Een veiliger Nederland en de versterking van de rechtsstaat zijn de ambities van het Ministerie van Veiligheid en Justitie (VenJ). Om te bereiken dat Nederland veiliger wordt heeft de minister verschillende prioriteiten benoemd, onder meer:

- de aanpak van high impact crime (overvallen en straatroven);
- de strijd tegen kinderporno;

- meer aandacht voor opsporen cybercrime;
- de inzet om criminele jeugdbendes van de straat te halen.

En bij de versterking van de rechtsstaat gaat het om:

- innovatie van de rechtspraak met hulp van digitaliseren;
- de wijzigingen in de strafmaat;
- en wijzigingen bij de rechtsbijstand.

De taakstellingen raken ook het Ministerie van Veiligheid en Justitie. In de periode 2013-2018 moet de Dienst Justitiële Inrichtingen een bedrag oplopend tot 336 miljoen euro besparen (ruim 15% van het budget). Dat betekent onder meer sluitingen van gevangenis, vermindering van het aantal personeelsleden en uitbreiding van meerpersoonscellen.

Nationale politie

Per 1 januari 2013 is de nieuwe politiewet in werking getreden. De vorming van de [Nationale politie](#) is ook voor het ministerie een grote operatie. Er wordt nog gewerkt aan de inrichting van de politieorganisatie en de governance, dat wil zeggen alle maatregelen rond het (financieel) beheer, de informatievoorziening over de prestaties en het toezicht vanuit het ministerie.

Immigratie en Asiel

In 2013 vond de terugkeer plaats van het beleidsterrein Immigratie en Asiel van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties naar het Ministerie van Veiligheid en Justitie.

Bedrijfsvoering

Bij de bedrijfsvoering van het ministerie ging het in 2012 fout met de implementatie van het nieuwe financiële systeem Leonardo. Het leidde in het Verantwoordingsonderzoek 2012 tot een ernstige onvolkomenheid in het financieel beheer. Het ministerie heeft in 2013 gewerkt aan de uitvoering van een ambitieus verbeterplan. De problemen bleken ernstiger dan aanvankelijk gedacht en daardoor was er meer tijd nodig om alle noodzakelijke verbeteringen tot stand te brengen. Er is vanaf september 2013 prioriteit gegeven aan een betrouwbare financiële administratie en het tot stand brengen van het jaarverslag. Voor de structurele verbeteringen, die ook betrekking hebben op de organisatie van de beheersing van de bedrijfsvoering, is een [bijgesteld verbeterplan \(fase II\)](#) opgesteld. Streven is dit plan ultimo 2014 uitgevoerd te hebben.

Het ministerie bereidt zich ook voor op de per 1 januari 2015 voorgenomen decentralisatie van de uitvoering van jeugdbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering. De minister van Veiligheid en Justitie deelt nu nog samen met de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en met gemeenten en provincies de [bestuurlijke en financiële verantwoordelijkheid](#).

Wijzigingen in de begrotingsindeling

De begrotingsindeling is in 2013 gewijzigd mede als gevolg van de nieuwe begrotingspresentatie 'Verantwoord begroten' en het aantreden van het kabinet Rutte-Asscher. Bovendien zijn enkele beleidsterreinen en taken tussen ministeries verschoven. In de [conversietabel](#) ziet u waaruit de wijzigingen van 2013 ten opzichte 2012 zijn op te maken.

Conversietabel begroting en jaarverslag 2012-2013 Veiligheid en Justitie

Begroting en jaarverslag Veiligheid en Justitie 2012		Begroting en jaarverslag Veiligheid en Justitie 2013		Toelichting op de conversie
Art. no	Omschrijving artikel Beleidsartikelen	Art. no	Omschrijving artikel Beleidsartikelen	
12	Rechtspleging en rechtsbijstand	31	Nationale Politie	Nieuw artikel en is opgesplitst vanuit artikel 23 inhoudelijk niet gewijzigd
13	Rechtshandhaving en criminaliteitsbestrijding	32	Rechtspleging en rechtsbijstand	
		33	Veiligheid en criminaliteitsbestrijding	
14	Jeugd	34	Sanctietoepassing	Nieuw artikel en is opgesplitst vanuit artikel 13. Hierin (o.a.) OM, NF, bijdragen en subsidies aan mede-overheden en internationale organisaties, schadeboosstellingen, gerechtskosten.
21	Contraterrorisme- en nationaal veiligheidsbeleid	35	Jeugd	Nieuw artikel en is opgesplitst vanuit artikel 13. Hierin (o.a.) Dienst Justis, subsidies i.v.m. preventie, DJI, CIB, Reclassing, forensische zorg, vreemdelingenbewaring, slachtofferzorg.
23	Veiligheidsregio's en politie	36	Contraterrorisme en Nationaal Veiligheidsbeleid	Inhoudelijk niet gewijzigd (wel binnen de subartikelen)
25	Veiligheid en bestuur			Toegevoegd bij subartikel 36.2 Bijdrage aan medeoverheden inzake Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDur) en Bijdrage ZBO/RWT inzake Instituut Nationale Veiligheid (IFV)
29	Inspectie openbare orde en veiligheid			Opgegaan in deels artikel 31 (Nationale Politie) en deels artikel 36 (Veiligheidsregio's en IFV)
91	Niet-beleidsartikelen Apparaatsuitgaven kerndepartement	37	Veiligheidsregio's en politie	Artikel is verdwenen; in 2013 verdeeld over artikel 31 (NP), 33 (RIEC en LIEC) en 36 (veiligheid)
92	Nominaal en onvoorzien	91	Veiligheid en bestuur	Artikel is verdwenen. IOOV (nu Inspectie VenJ) is opgenomen in artikel 91.
93	Geheim		Inspectie openbare orde en veiligheid	Artikel is afkomstig van de Begroting van BZK
			Vreemdeelingen	Hieraan toegevoegd artikel 29 (Inspectie VenJ, voorheen IOOV).
			Niet-beleidsartikelen Apparaat kerndepartement	
		92	Nominaal en onvoorzien	
		93	Geheim	

3 Beleidsinformatie Ministerie van Veiligheid en Justitie

3.1 Veel toezeggingen nog niet gerealiseerd

De bewindspersonen hebben in de afgelopen periode op een aantal beleidsterreinen toezeggingen gedaan, maar het is nog niet altijd gelukt die toezeggingen gestand te doen. We lichten dit toe aan de hand van ons onderzoek op de onderwerpen:

- afpakken van crimineel geld
- prestaties in de strafrechtketen
- verbeteringen Immigratie- en Naturalisatiedienst
- en witwasbestrijding.

Bij het onderwerp rechtsbijstand stelden we vast dat dankzij de gesubsidieerde rechtsbijstand in 2013 ongeveer 300.000 individuele personen met een laag inkomen en weinig vermogen toegang tot het recht hebben verkregen. De staatssecretaris van Veiligheid en Justitie weet alleen niet of gesubsidieerde rechtsbijstand voor iedereen die het nodig heeft en er recht op heeft, toegankelijk is.

3.1.1 Verhouding inspanning - opbrengst afpakken crimineel geld niet meer navolgbaar

De minister van Veiligheid en Justitie heeft voor het Ketenprogramma Afpakken in 2011 10 miljoen euro, in 2012 15 miljoen euro en in 2013 20 miljoen euro ter beschikking gesteld. De verantwoording over deze uitgaven ontbreekt in het jaarverslag 2013. De uitgaven voor het *Ketenprogramma Afpakken: Meer, slimmer en effectiever afpakken van crimineel vermogen* zijn in 2013 onderdeel geworden van de personele en materiële kosten van met name het Openbaar Ministerie en zijn derhalve niet herkenbaar in het jaarverslag van het ministerie.

Om te borgen dat het afpakken van crimineel geld voldoende aandacht krijgt in het proces van opsporen tot en met berechten heeft de minister geïnvesteerd in de capaciteit van de verschillende organisaties in die keten. Het gaat dan onder meer om het Openbaar Ministerie, de politie, de bijzondere opsporingsdiensten en het Centraal Justitieel

Incassobureau (CJIB). Het afzonderlijke *Ketenprogramma Afpakken*, waarin dit beleid werd uitgewerkt, is eind 2013 gestopt. De extra investeringen zijn ingeboekt tot en met 2018 en geïntegreerd in de structurele capaciteit van de ketenpartners. We concluderen dat de minister hiermee de effectiviteit van het *Ketenprogramma Afpakken* niet meer volgt. Het blijft nu onduidelijk of het programma succesvol is en of de belofte wordt waargemaakt, dat met een investering van uiteindelijk 20 miljoen euro per jaar 60 miljoen euro extra (ratio 1:3) crimineel geld wordt afgepakt.

Driemaal meer binnenhalen realistisch?

Doel van het Ketenprogramma Afpakken was om door een jaarlijkse extra investering van 10 miljoen euro oplopend naar 20 miljoen euro extra driemaal zoveel crimineel geld binnen te halen. Wij constateerden in het Rapport bij het Jaarverslag 2012 van het ministerie dat dit geen realistisch streven leek: er was onvoldoende onderbouwing aanwezig en het zou ook vragen om veel meer zaken bij de rechter. De minister was het niet met ons eens: hij was van mening dat de doelstelling om ruim 100 miljoen euro af te pakken aan crimineel vermogen weliswaar ambitieus was, maar niet onrealistisch. Ons onderzoek kwam eigenlijk te vroeg om het volledige effect te meten, zo stelde de minister.

In 2013 zijn de uitgaven voor het *Ketenprogramma Afpakken: Meer, slimmer en effectiever afpakken van crimineel vermogen* niet meer herkenbaar opgenomen in het jaarverslag van het ministerie. Deze kosten zijn onderdeel geworden van de personele en materiële kosten van het Openbaar Ministerie. Daardoor kunnen wij niet vaststellen of de doelstelling gerealiseerd wordt. Volgens het ministerie blijkt uit de hogere opbrengst dat de doelstelling gehaald is: 89,9 miljoen euro in 2013 (in 2012 49,7 miljoen euro), terwijl er 59,5 miljoen euro begroot was. De extra ontvangsten zijn een gevolg van één hoge schikking van ruim 30 miljoen euro, zo blijkt uit de toelichting in het jaarverslag.

Steeds andere presentatie resultaten

We constateerden in ons Rapport bij het Jaarverslag 2012 van het ministerie dat de informatie, die de minister gaf over de bereikte doelen van het afpakken van crimineel geld, niet consistent was en geen samenhangend beeld gaf. De Tweede Kamer kreeg zo geen inzicht in de effectiviteit noch het succes van het programma. De minister geeft wel een totaalbedrag voor de behaalde resultaten van strafrechtelijk ontnemen, maar hij biedt geen inzicht in de resultaten van de afzonderlijke maatregelen.

Zo werd in de begroting 2013 nog een afzonderlijke doelstelling voor verbeurdverklaringen opgenomen (een stijging naar 13,7 miljoen euro), in het jaarverslag 2013 wordt een totaalbedrag genoemd voor het behaalde resultaat voor strafrechtelijk ontnemen.

Aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer

We bevelen de minister aan om aan de Tweede Kamer duidelijk te maken dat de extra inzet van personeel ook aantoonbaar leidt tot de in het vooruitzicht gestelde hogere opbrengsten bij het afpakken van crimineel geld.

Reactie van de minister

De minister schrijft in zijn reactie dat de investering in afpakken tot duidelijke resultaten leidt: 'Aan de investering oplopend tot 20 miljoen euro vanaf 2013 in de keten is een jaarlijks oplopende doelstelling verbonden. De Rekenkamer heeft gelijk dat geen directe link kan worden gelegd tussen welke afpak-inkomsten precies samenhangen met concrete extra investeringen. Er is namelijk op grond van doelmatigheidsoverwegingen van afgezien om een separate subadministratie in te richten waarbij onderscheid zou worden aangebracht tussen "afpakresultaten samenhangend met bestaande middelen" en "afpakresultaten samenhangend met extra investeringen". Wel wijzen wij er nadrukkelijk op dat de beoogde extra-ontvangsten taakstellend in de VenJ begroting verwerkt zijn. Hierdoor kan ook in toekomstige jaren exact worden nagegaan of de doelstelling wordt gehaald.'

De minister schrijft dat hij het vooral van belang vindt dat er wordt afgepakt. Hij monitort de resultaten en constateert dat de met de investering in de keten beoogde doelstellingen in de eerste twee jaren – 2012 en 2013- zijn gehaald. De resultaten over 2012 en 2013 laten zien, zo schrijft hij dat de beoogde versterking (driemaal meer binnenhalen) van het afpakken op koers ligt. Hij schrijft dat vanaf de eerste supplementaire begrotingswet 2013 een afpakdoelstelling is opgenomen. Hij stelt dat het werken met verschillende doelstellingen per afpakinstrument contraproductief zou kunnen werken.

[Lees de volledige reactie op verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl](http://verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl)

Nawoord Algemene Rekenkamer

De minister ziet er vanaf de (extra) kosten die voor de (extra) baat uitgaan in beeld te brengen: daarmee verliest hij zicht op de proportionaliteit van die kosten en kan hij zich daarover ook niet meer verantwoorden. Wij hadden in ons Verantwoordingsonderzoek 2012 meer vraagtekens bij de door de minister gedane belofte van een return on

investment van 3 op 1 (€ 60 miljoen structureel extra afpakken tegen € 20 miljoen structureel extra kosten), zie [Drie maal zoveel afpakken lijkt geen realistisch doel](#). Nu hij zijn eigen gelijk niet meer wil aantonen – met als reden te hoge administratieve lasten – hangt die belofte in de lucht. Want ook al zal uiteindelijk de baat die hij ambieert inderdaad gehaald worden – hetgeen nog maar de vraag is – het zal niet mogelijk zijn de prijs die we daarvoor in het strafrechtstelsel betalen te achterhalen.

3.1.2 Prestaties in de strafrechtketen: aandacht voor ongewenste uitstroom, informatiestrategie en betrouwbare informatie

Versterking van de prestaties van de strafrechtketen is één van de kernthema's en daarmee prioriteiten van het Ministerie van Veiligheid en Justitie. In het beleidsverslag worden stappen genoemd die in 2013 zijn gezet om die prestaties te versterken. Deze stappen hebben geen betrekking op de aanbeveling die wij in ons rapport [Prestaties in de strafrechtketen \(2012\)](#) aan de minister van Veiligheid en Justitie hebben gedaan om ten behoeve van het beleid voor de strafrechtketen te bepalen welke vormen van uitstroom ongewenst worden geacht en die uitstroom te voorkomen. De minister heeft eerder in zijn voortgangsrapportages aan de Tweede Kamer van [23 november 2012](#) en van [5 juli 2013](#) aangegeven dat hij van plan is om in de eerste helft van 2014 een kwantitatieve doelstelling voor het terugdringen van ongewenste uitstroom te formuleren, maar dat hij daarvoor eerst het onderzoek naar de omvang van ongewenste uitstroom door het WODC afwacht. Dit onderzoek is nog niet afgerond.

Het beleidsverslag gaat ook niet in op onze aanbeveling om een informatiestrategie voor de strafrechtketen te ontwikkelen, waarin aandacht is voor:

- een visie op de afstemming van verschillende systemen;
- op de betrouwbaarheid van de informatie;
- op verantwoordelijkheden voor vastlegging en beheer van informatie.

Wij hebben van het ministerie begrepen dat deze visie er in 2014 zal komen.

Daarnaast vragen wij (nogmaals) aandacht voor de betrouwbaarheid van de (beleids)informatie; die is essentieel om daadwerkelijk vast te kunnen stellen of de prestaties van de strafrechtketen verbeteren en om zo nodig te kunnen bijsturen. Dit geldt in het bijzonder voor de informatie die ten grondslag ligt aan de prestatie-indicatoren voor specifieke prioriteiten binnen de strafrechtketen die elders in de verantwoording zijn opge-

nomen, zoals de indicatoren voor de landelijke prioriteiten politie. Uit onderzoek van de [Inspectie Veiligheid en Justitie in 2012](#) blijkt dat de betrouwbaarheid van de politiegegevens niet altijd voldoende is. De minister heeft inmiddels [maatregelen](#) toegezegd, die toezien op het verbeteren van de techniek en procedures en op de eenduidige registratie en sturing daarop.

De Nationale politie speelt een belangrijke rol in het verbeteren van de prestaties in de strafrechtketen.

In ons rapport [Prestaties in de strafrechtketen \(2012\)](#) constateerden wij onder meer dat de sturing van en binnen de strafrechtketen niet is gericht op het optimaliseren van de gewenste prestaties en dat de informatievoorziening over prestaties in de gehele strafrechtketen niet voldeed. Het ministerie werkte in 2013 aan de verbetering van de informatievoorziening en zal naar verwachting in 2014 komen met een visie op de informatievoorziening voor de strafrechtketen. Het startpunt van de informatievoorziening over de strafrechtketen ligt bij de politie. Uit het in november 2013 door de Inspectie Veiligheid en Justitie gepubliceerde rapport [Betrouwbaarheid van een aantal belangrijke cijfers van de politie](#) blijkt dat de betrouwbaarheid van een aantal politiegegevens matig dan wel onvoldoende is. Zo zijn de cijfers over het aantal meldingen en incidenten en over ophelderingspercentages van misdrijven onvoldoende betrouwbaar. Oorzaken zijn onder meer: het niet naleven van gemaakte afspraken over de registratie en het gebrek aan controle en sturing op correcte registratie. De minister heeft inmiddels [maatregelen](#) toegezegd, die toezien op het verbeteren van de techniek en procedures en op de eenduidige registratie en sturing daarop.

Aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer

Wij bevelen de minister aan vaart te zetten achter het voorkomen van ongewenste uitstroom, het ontwikkelen van een visie op de informatiestrategie en het nemen van de maatregelen die de borging van de betrouwbaarheid van (beleids)informatie te bevorderen.

Reactie van de minister

De minister schrijft in zijn reactie: 'Zoals in eerdere brieven aan de Tweede Kamer is gemeld, zijn diverse maatregelen genomen om ongewenste uitstroom tegen te gaan. Zo zijn maatregelen genomen om het aangifteproces te verbeteren, is een nieuwe Aanwijzing voor de opsporing vastgesteld, is ZSM landelijk uitgevoerd en is het Administratie- en InformatieCentrum voor de Executieketen gestart. Om het zicht op de (ongewenste) uitstroom en doorstroom in de keten te vergroten, wordt in de eerste helft van 2014 het kwantitatieve onderzoek

van het WODC naar uitstroom in de strafrechten voltooid en is inmiddels het zogenaamde BOSZ-systeem bij zowel politie als OM ingevoerd. Ook is inmiddels de strafrechtenmonitor ontwikkeld die steeds meer (beleids-)informatie levert over de zaakstromen binnen de strafrechten. Door middel van audits wordt de betrouwbaarheid van de informatiesystemen getest.' Verder schrijft hij dat de visie op de informatievoorziening in 2014 gereed is. Medio 2014 zal de minister een brief aan de Tweede Kamer sturen, waarin nader wordt ingegaan op de ontwikkelingen met betrekking tot de Versterking Prestaties Strafrechten.

[Lees de volledige reactie op verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl](http://verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl)

3.1.3 Behandeling deel van de verblijfsaanvragen duurt nog te lang

De gemiddelde behandelduur van reguliere verblijfsaanvragen bij de *Immigratie- en Naturalisatiedienst* is in 2013 ten opzichte van het voorgaande jaar toegenomen en voldoet nog niet aan de wettelijke termijn (2012: 89% en 2013: 87% binnen de wettelijke termijn). De staatssecretaris stelde in het najaar van 2013 dat de behandelduur sinds begin 2013 afnam. Uiteindelijk blijkt dat over heel 2013 dat niet is gerealiseerd.

In ons rapport [Immigratie- en Naturalisatiedienst; Stand van zaken 2012](#) wezen we de staatssecretaris op het niet voldoen aan de wettelijke termijnen bij het behandelen van de aanvragen voor de reguliere verblijf en de tijdige afhandeling van klachten. In zijn reactie van oktober 2013 tekende de staatssecretaris aan dat door het verder in gebruik nemen van het inmiddels gereed gekomen primaire processysteem INDiGO van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) de voorraden en de behandelduur bij de reguliere verblijfsaanvragen sinds begin 2013 afnemen. Uit het jaarverslag van het ministerie 2013 blijkt echter dat de gemiddelde behandelduur van reguliere verblijfsaanvragen ten opzichte van 2012 juist is toegenomen en niet voldoet aan de wettelijke termijn. Ook voor de gemiddelde behandeling van asiel- en naturalisatieaanvragen worden de wettelijke termijnen niet gehaald (asiel binnen termijn: 2012 88%, 2013 85%; naturalisatie binnen termijn: 2012 91%, 2013 70%). De staatssecretaris geeft aan dat dit het gevolg is van een grote inhaalslag van achterstallige zaken. In 2013 zijn aanzienlijk meer asielaanvragen behandeld dan in 2012 en ook dan voor 2013 geraamd waren.

Wij missen informatie over de nu nog aanwezige voorraden. Niet duidelijk is op welke wijze en op welk moment de IND wel aanvragen binnen

de wettelijke termijn zal afhandelen. Bovendien heeft de minister over de tijdige afhandeling van klachten en bezwaren niet gerapporteerd.

Aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer

Wij bevelen de minister aan duidelijkheid te geven over de ontwikkeling van de gemiddelde behandelduur in relatie met de voorraad nog te behandelen aanvragen. Daarnaast verdient het aanbeveling ook informatie op te nemen over de tijdigheid van de afhandeling van klachten en bezwaren.

Reactie van de minister

De minister schrijft in zijn reactie: 'In 2013 heeft de IND ervoor gekozen om oude voorraden weg te werken. Hierdoor was het tijdigheidspercentage bij regulier in 2013 iets lager dan in 2012.

Inmiddels zijn deze oude zaken grotendeels weggewerkt, is de gemiddelde behandelduur weer korter en is het aantal zaken dat beslist wordt binnen de wettelijke termijn weer gestegen. Uw aanbevelingen neem ik beide over.'

[Lees de volledige reactie op \[verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl\]\(http://verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl\)](http://verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl)

Nawoord Algemene Rekenkamer

Wij begrijpen de keuze van de minister om eerst de oude zaken weg te werken. Het was ons inziens beter geweest dit al eerder aan de Tweede Kamer te melden om zo de juiste verwachting te bewerkstelligen. In hoeverre de IND inmiddels voldoet aan de wettelijk gestelde afhandelingstermijnen kunnen wij op basis van de reactie van de minister niet vaststellen.

3.1.4 Inzicht in resultaten aanpak bestrijding witwassen nog onvoldoende

De ministers van Financiën en van Veiligheid en Justitie hebben geïnvesteerd in het vergroten van de capaciteit, deskundigheid en informatie-uitwisseling bij de bestrijding van witwassen, maar ze kunnen nog niet aangeven wat dit heeft opgeleverd. Dit is de conclusie van ons onderzoek of de ministers de bestrijding van witwassen hebben verbeterd sinds ons vorige onderzoek uit 2008.

Op 6 maart 2014 publiceerde de Algemene Rekenkamer het rapport [Bestrijden witwassen: stand van zaken 2013](#). Dit rapport is een vervolg op onderzoek uit 2008: [Bestrijden witwassen en terrorismefinanciering](#). Toen stelde de Algemene Rekenkamer vast dat de prestaties bij het

bestrijden van witwassen teleurstellend waren doordat er te beperkt personeel op werd ingezet en de deskundigheid tekortschoot bij diverse betrokken instanties. Deze organisaties wisselden onvoldoende informatie uit. De ministers van Veiligheid en Justitie (VenJ) en van Financiën zorgden niet voor voldoende sturing.

Uit het nieuwe onderzoek blijkt:

- er is geen inzicht in risico's en resultaten;
- er is te weinig inzicht in rendement meldingen.

De ministers hebben in [reactie op het rapport Bestrijden witwassen: stand van zaken 2013](#) toegezegd de Tweede Kamer structureel te gaan informeren over de resultaten van witwasbestrijding.

Reactie van de minister

De minister schrijft in zijn reactie: 'De beleidsverantwoordelijke ministeries delen de visie over het belang van meer inzicht in de resultaten van de witwasbestrijding. Dit inzicht is nodig om de witwasbestrijding zo effectief mogelijk in te richten. Hier is reeds op in gespeeld door bijvoorbeeld een nieuwe Beleidsmonitor Witwassen te (laten) ontwikkelen die eind 2014 gereed zal zijn. Het verbeteren van het inzicht in de effectiviteit van beleid is een belangrijk punt dat tevens past in de wereldwijde consensus dat na modernisering van wetgeving en beleid nu prioriteit moet worden gegeven aan effectiviteit en risicoanalyse. Ook ten aanzien van het in beeld brengen van de risico's zijn de afgelopen jaren al verschillende instrumenten ingezet en deze zullen verder worden ontwikkeld en uitgebouwd. Doel van het anti-witwasbeleid is uiteindelijk in de eerste plaats het voorkomen van witwassen en de strafbare feiten waarmee criminele winsten worden vergaard.'

[Lees de volledige reactie op verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl](#)

3.2 Beter inzicht wenselijk in niet-gebruik en doelmatigheid van gesubsidieerde rechtsbijstand

Uit ons onderzoek blijkt dat de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie:

- veel informatie aan de Tweede Kamer verschaft over het gebruik van en de uitgaven aan rechtsbijstand;
- meer informatie kan geven over niet-gebruik en doelmatigheid;
- relevante informatie over rechtsbijstand als open data beschikbaar kan stellen.

Bij een goede verantwoording van het beleid hoort dat de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie inzicht verschaft in het gebruik van

en de uitgaven aan rechtsbijstand. Wij verwachten dat de staatssecretaris van VenJ ook informatie aan de Tweede Kamer verschaft over de toegankelijkheid van het rechtsbestel via gesubsidieerde rechtsbijstand.

Wij bevelen aan dat de staatssecretaris van VenJ beter inzicht verschaft in doelmatigheid en niet-gebruik van gesubsidieerde rechtsbijstand. Doelmatigheid is van belang met het oog op het verschil in uitgaven tussen landen en de beschikbare financiële middelen. Onder niet-gebruikers verstaan wij de mensen die voldoen aan de criteria voor gesubsidieerde rechtsbijstand (laag inkomen, geen of weinig vermogen, juridisch geschil), er geen gebruik van maken, maar dat wel nodig hadden. Zicht op het niet-gebruik en de achterliggende oorzaken hiervan vinden wij belangrijk, omdat dat inzicht geeft in de mate van toegankelijkheid van het recht via de gesubsidieerde rechtsbijstand.

De staatssecretaris van VenJ heeft veel informatie over gesubsidieerde rechtsbijstand. Deze informatie biedt interessant analysemateriaal, zeker als deze gecombineerd wordt met andere gegevens zoals de bevolkingsgegevens van het CBS. Wij geven de staatssecretaris in overweging om de beschikbare gegevens als open data beschikbaar te stellen. Open data heeft als kenmerken dat de gegevens openbaar zijn, er geen auteursrecht op berust, de gegevens computer-leesbaar zijn en dat ze bij voorkeur voldoen aan open standaarden (geen barrières voor ICT-gebruikers of –aanbieders). Dit is transparant en biedt kansen om meer inzicht te krijgen in de resultaten van het beleid en om besparingsmogelijkheden op te sporen.

Over dit onderzoek

In het verantwoordingsonderzoek over 2013 hebben we de beleidsinformatie van 5 beleidsthema's onderzocht, zie [verantwoording onderzoek beleidsthema](#).

Reactie van de minister

De minister heeft gereageerd op onze bevindingen, zie [Nog informatie wenselijk over doelmatigheid](#) en zie [Nog informatie nodig over toegankelijkheid](#).

De minister geeft aan dat er veel informatie is over gesubsidieerde rechtsbijstand. Deze informatie biedt interessant analysemateriaal. Hij schrijft dat in overleg met het CBS, het WODC en de Raad voor Rechtsbijstand zal worden besproken in hoeverre en op welke wijze deze gegevens als open data beschikbaar kunnen worden gesteld.

[Lees de volledige reactie op verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl](#)

3.2.1 Gesubsidieerde rechtsbijstand

De staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (VenJ) is ervoor verantwoordelijk dat iedereen die het nodig heeft, toegang heeft tot het recht. Dit doet hij via gesubsidieerde rechtsbijstand.

Subsidies voor rechtsbijstand

De staatssecretaris van Veiligheid en Justitie is verantwoordelijk voor het in stand houden en verbeteren van een toegankelijk rechtsbestel. Het geld daarvoor is in artikel 32.2 van de begroting 2013 van het Ministerie van VenJ opgenomen. Eén van de middelen die de staatssecretaris inzet om de toegang tot het rechtsbestel te waarborgen, is de gesubsidieerde rechtsbijstand.

Raad voor Rechtsbijstand

De Raad voor Rechtsbijstand organiseert de verlening van gesubsidieerde rechtsbijstand. Hieronder vallen naast de nulde lijn (online ondersteuning), de eerste lijn (informatie en advies via het Juridisch Loket) en de tweede lijn (toevoegingen aan mensen die een juridisch probleem hebben, maar vanwege een laag inkomen en weinig vermogen geen rechtsbijstand kunnen betalen).

Een toevoeging is een verklaring van de Raad voor Rechtsbijstand dat iemand recht heeft op gesubsidieerde rechtsbijstand. Met deze verklaring ontvangen rechtsbijstandverleners (vooral advocaten en mediators) van de Raad voor Rechtsbijstand een vergoeding voor hun werkzaamheden.

Toevoegingsproces

De figuur onder aan de pagina geeft het proces om een dergelijke vergoeding te kunnen krijgen schematisch weer. Toevoegingen op last van de rechter zijn hierin buiten beschouwing gelaten. Dit komt bijvoorbeeld voor als iemand verdacht wordt van een strafbaar feit en gevangen wordt gezet. De verdachte krijgt dan een advocaat toegewezen op kosten van de Staat en hoeft niet eerst een verklaring van de Raad voor Rechtsbijstand te vragen.

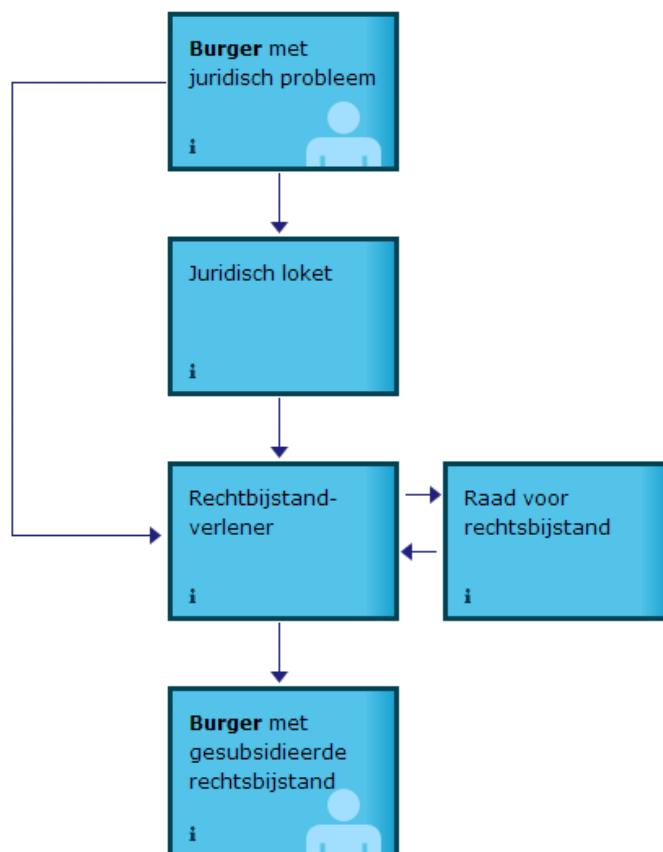
Soorten toevoegingen

Er zijn verschillende soorten toevoegingen: lichte adviestoevoegingen (LAT), toevoegingen voor mediation en reguliere toevoegingen. Lichte adviestoevoegingen worden afgegeven als mensen alleen een eenvoudig juridisch advies nodig hebben van een advocaat. Dit komt veel voor bij geschillen in het verbintenissenrecht, bijvoorbeeld over koopovereenkomsten. Mediation houdt in dat twee partijen zelf een conflict oplossen door onderhandelingen, onder leiding van een onafhankelijke bemiddelaar. Dit wordt vaak toegepast bij echtscheidingen. Bij reguliere toevoegingen gaat het om rechtsbijstand door een advocaat.

Literatuur

- Memorie van toelichting bij de begroting van het Ministerie van Veiligheid en Justitie voor het jaar 2013, Tweede Kamer, vergaderjaar 2012–2013, 33 400 VI, nr. 2
- WODC, *Toegankelijkheid van het recht*, Boom Lemma Uitgevers 2014

Figuur – Schematische weergave van het toevoegingsproces

- Een burger met een juridisch probleem gaat naar het Juridisch Loket, of rechtstreeks naar een rechtsbijstandverlener (advocaat of mediator)
- Het Juridisch Loket beoordeelt het probleem en geeft de burger advies. In voorkomende gevallen verwijst het loket de burger door naar een rechtsbijstandverlener.
- De rechtsbijstandverlener constateert dat zijn cliënt mogelijk in aanmerking komt voor gesubsidieerde rechtsbijstand en vraagt een toevoeging aan bij de Raad voor Rechtsbijstand.
- De Raad voor Rechtsbijstand beoordeelt de aanvraag, verleent een toevoeging en keert na afloop een vergoeding uit aan de rechtsbijstandverlener voor de verrichte werkzaamheden.
- De advocaat of mediator verleent gesubsidieerde rechtsbijstand aan de burger.

3.2.2 Veel informatie over gebruik

Uit ons onderzoek komt naar voren dat de Raad voor Rechtsbijstand veel informatie heeft over de gebruikers van gesubsidieerde rechtsbijstand. De staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (VenJ) verstrekt deze

informatie met de jaarlijkse monitor gesubsidieerde rechtsbijstand aan de Tweede Kamer.

Gesubsidieerde rechtsbijstand bereikt primair de laagste inkomensgroep. De staatssecretaris van VenJ gaf in 2013 bijna 381 miljoen euro aan gesubsidieerde rechtsbijstand uit. Dit geld ging in totaal naar 453.121 zaken van ongeveer 300.000 individuele personen. Dat is circa 5% van alle mensen die er op grond van hun financiële situatie recht op zouden kunnen hebben.

Wij vinden het zinvol als ook de aantallen gebruikers per soort toevoeging en rechtsgebied in de jaarlijkse monitor gesubsidieerde rechtsbijstand van de Raad voor Rechtsbijstand zouden worden opgenomen.

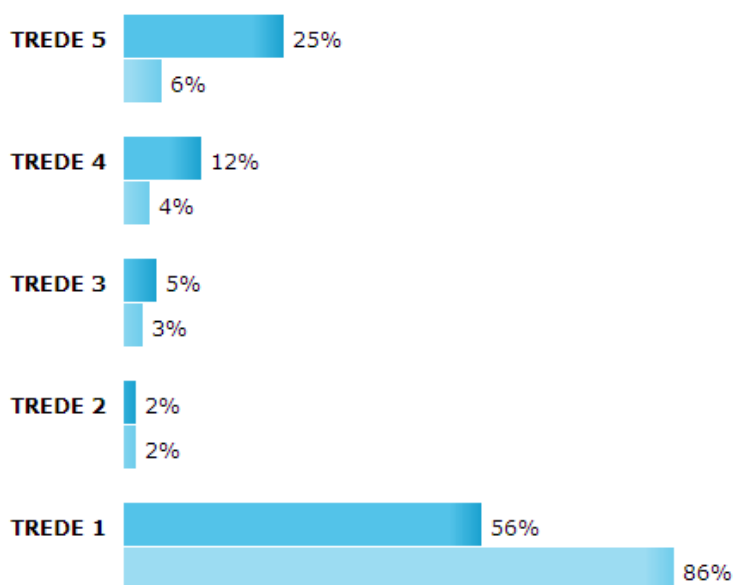
Wie komen in aanmerking voor gesubsidieerde rechtsbijstand?

Mensen komen alleen in aanmerking voor gesubsidieerde rechtsbijstand als zij voldoen aan bepaalde inkomens- en vermogensnormen. In 2013 mocht een alleenstaande niet meer verdienen dan 25.200 euro per jaar, voor meerpersoonshuishoudens lag deze grens op 35.600 euro per jaar. Daarnaast mocht het vermogen niet meer bedragen dan 21.139 euro per persoon. Ongeveer 36% van de Nederlandse bevolking valt binnen de inkomens- en vermogensgrenzen voor gesubsidieerde rechtsbijstand (Monitor gesubsidieerde rechtsbijstand 2012). Het betreft 61% van de alleenstaanden en 27% van de meerpersoonshuishoudens.

Meeste gebruikers vallen in de laagste inkomensgroep

In 2013 werden in totaal 432.745 reguliere tegemoetkomingen in de kosten van rechtsbijstand verleend – aan ongeveer 300.000 gebruikers. Voor 31% van deze tegemoetkomingen hoefden de gebruikers geen eigen bijdrage te betalen, bijvoorbeeld omdat zij via de rechter een advocaat kregen toegewezen. In onderstaande figuur hebben we weergegeven in welke inkomensgroepen de gebruikers vielen die in 2013 een reguliere tegemoetkoming kregen waarvoor wel een eigen bijdrage betaald moest worden.

Figuur Verdeling van de reguliere tegemoetkomingen met een eigen bijdrage en het totaalbedrag aan eigen bijdragen over de 5 inkomensgroepen beiden uitgedrukt in procenten van het totaal in 2013 [1]

Brongegevens	Aantal reguliere tegemoetkomingen met een eigen bijdrage, in % van het totaal	Betaalde eigen bijdragen, in % van het totaal
TREDE 5	25%	6%
TREDE 4	12%	4%
TREDE 3	5%	3%
TREDE 2	2%	2%
TREDE 1	56%	86%

Bron: Raad voor Rechtsbijstand.

Uit bovenstaande figuur blijkt dat veruit de meeste mensen aan wie in 2013 een reguliere tegemoetkoming in de kosten is verleend en waarvoor een eigen bijdrage verschuldigd was, in de laagste inkomensgroep vielen (86%). De figuur illustreert dat gebruikers uit de laagste inkomensgroep een veel lagere eigen bijdrage betaalden dan gebruikers uit de hoogste inkomensgroep.

Gebruikers uit de laagste inkomensgroep (trede 1, 86% van de tegemoetkomingen) betaalden 56% van het totaalbedrag aan eigen bijdragen. Slechts 6% van de gebruikers met een reguliere tegemoetkoming in de kosten viel in de hoogste inkomensgroep (trede 5), terwijl zij 25% van het totaalbedrag aan eigen bijdragen betaalden. Dit hangt

samen met de afhankelijkheid van de hoogte van de eigen bijdrage van het inkomen.

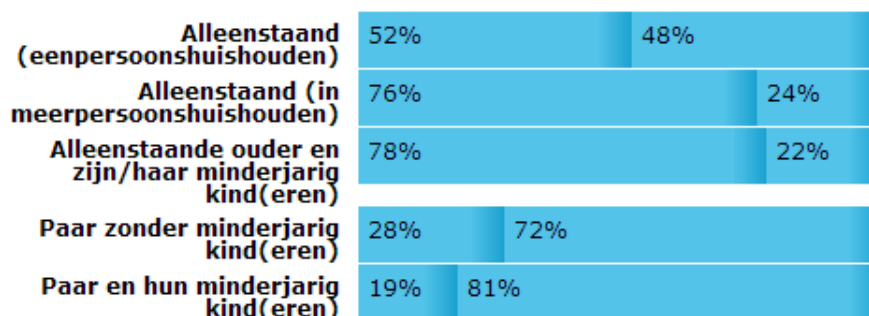
Aantal mensen dat op grond van inkomen en vermogen in aanmerking komt voor gesubsidieerde rechtsbijstand

We hebben het CBS op basis van het Regionaal Inkomens Onderzoek 2011 een overzicht laten maken van de omvang van de groep die aanspraak kan maken op rechtsbijstand. Iedereen die binnen de gestelde inkomenscriteria valt heeft in principe recht op gesubsidieerde rechtsbijstand. De criteria variëren naar gelang de samenstelling van het huishouden. Het recht op gesubsidieerde rechtsbijstand is echter een individueel recht.

Nederland had in 2011 16.368.000 inwoners. Hiervan valt 36% (5.843.000) binnen de inkomens- en vermogenscriteria van de Wet op de Rechtsbijstand. In onderstaande figuur is per huishoudenscategorie weergegeven hoeveel mensen binnen deze inkomens- en vermogenscriteria vallen en daardoor aanspraak kunnen maken op gesubsidieerde rechtsbijstand, wanneer ze een juridisch geschil hebben. In de categorie 'alleenstaand (in meerpersoonshuishouden)' vallen bijvoorbeeld bewoners van een studentenhuis.

Figuur Aantal mensen dat op grond van inkomen en vermogen in aanmerking komt voor gesubsidieerde rechtsbijstand

per huishoudenscategorie 2011, weergegeven in miljoenen mensen en in percentages per huishoudenscategorie (links doelgroep rechtstbijstand, rechts overig)

[1] Door afrondingsverschillen telt het percentage van aantal reguliere toevoegingen met eigen bijdrage (donkerblauwe staaf) niet op tot 100% maar tot 101%.

3.2.3 Veel relevante informatie over uitgaven

De staatssecretaris van VenJ verstrekt voor de uitvoering van rechtsbijstand jaarlijks een subsidie aan de Raad voor Rechtsbijstand. In het verslagjaar 2013 bedroeg die subsidie 383,3 miljoen euro. De Raad keerde in 2013 380,2 miljoen euro aan vergoedingen uit aan rechtsbijstandverleners. De subsidie van VenJ aan de Raad voor Rechtsbijstand is gebaseerd op het aantal afgegeven toevoegingen over de periode 1 september tot en met 31 augustus.

De Raad voor Rechtsbijstand heeft veel relevante achtergrondinformatie over uitgaven aan gesubsidieerde rechtsbijstand. Informatie over (gemiddelde) uitgaven per rechtsgebied en per (soort) toevoeging is opgenomen in de jaarlijkse monitor gesubsidieerde rechtsbijstand. In de monitor staat (nog) geen informatie over de verdeling van vergoedingen voor rechtsbijstand over rechtsbijstandsverleners.

Uitgaven vooral aan strafrecht en personen- en familierecht

De Raad verstrekt vooral gesubsidieerde rechtsbijstand op het gebied van strafrecht en civiel recht. We hebben de informatie van de Raad voor Rechtsbijstand over uitgaven op het gebied van civiel recht verder onderzocht, omdat hier veel verschillende rechtsgebieden onder vallen. Binnen het civiel recht gaan de meeste uitgaven voor reguliere toevoegingen naar het personen- en familierecht. Het ging in 2013 vooral om procedures over echtscheidingen, alimentatie en omgangsregelingen.

Hoeveel en welke soorten toevoegingen?

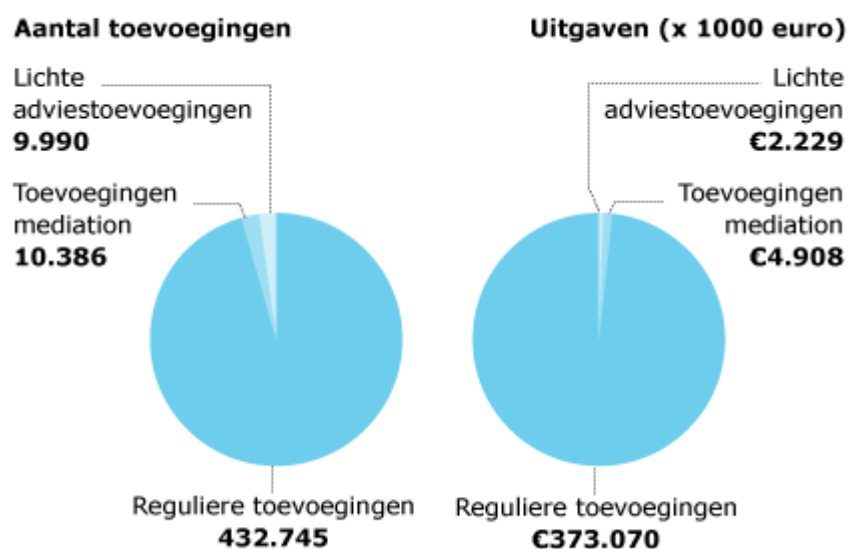
De Raad verstrekt drie soorten toevoegingen, ofwel tegemoetkomingen in de kosten van rechtsbijstand: reguliere toevoegingen, toevoegingen voor mediation en lichte adviestoevoegingen. Het onderscheid tussen deze soorten beschrijven we bij [Gesubsidieerde rechtsbijstand](#).

In 2013 gaf de Raad in totaal 453.121 toevoegingen af. Daarvan bestond 96% uit reguliere tegemoetkomingen in de kosten. Mediation en lichte adviestoevoegingen kwamen heel beperkt voor (beide 2%). Van de uitgekeerde vergoedingen voor rechtsbijstand, een totaalbedrag van ruim 380 miljoen euro, was in 2013 98% bestemd voor reguliere tegemoetkomingen, 1% voor mediation en 1% voor licht advies.

Een reguliere tegemoetkoming kostte gemiddeld 977 euro, een tegemoetkoming voor mediation 545 euro en een lichte adviestoevoeging kostte gemiddeld 227 euro. Voor een berekening van deze gemiddelden, zie de [verantwoording onderzoek beleidsthema](#). Mediation en lichte

adviestegemoetkomingen zijn dus veel goedkoper dan reguliere tegemoetkomingen. Met het [voorstel in 2013](#) om het stelsel van rechtsbijstand te vernieuwen (VenJ, 2013), wil de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie onder meer de nadruk leggen op het gebruik van andere, en waar mogelijk niet-juridische, oplossingen van een geschil.

Figuur Aantallen toevoegingen en uitgaven in 2013, uitgesplitst naar soort toevoeging

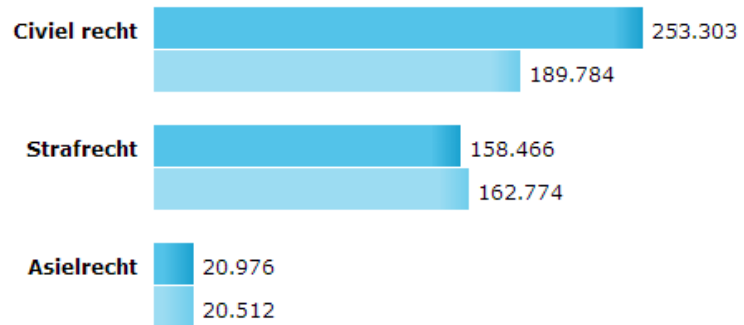

Binnen de reguliere tegemoetkomingen in de kosten voor rechtsbijstand maakt de Raad onderscheid in toevoegingen in asielrecht, civiel recht en strafrecht. In onderstaande figuur zijn de aantallen tegemoetkomingen, de uitgaven en de gemiddelde uitgaven per tegemoetkoming voor deze categorieën weergegeven voor 2013.

Figuur Aantallen tegemoetkomingen en uitgaven in 2013

(uitgave x 1000 euro)

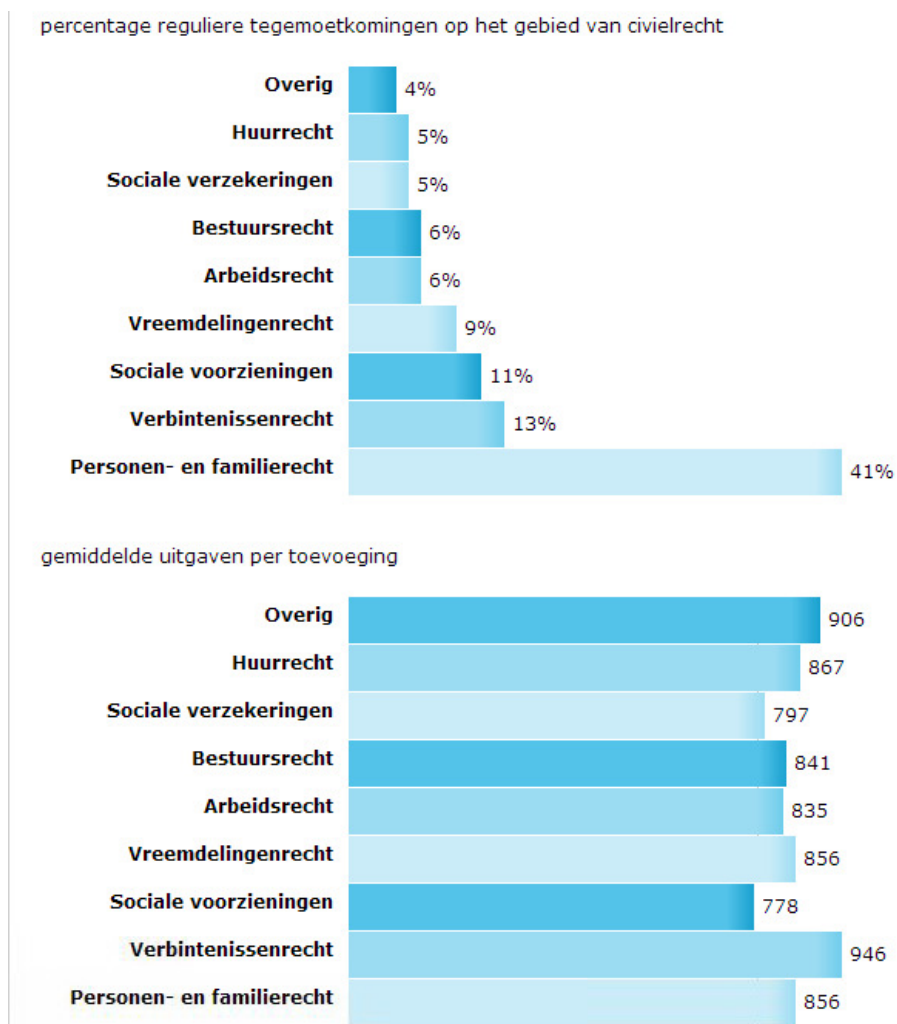
Figuur Gemiddelde uitgaven per tegemoetkoming 2013

De tegemoetkomingen in de kosten voor rechtsbijstand bij civiel recht vormen de grootste categorie. In 2013 ging het om 253.303 tegemoetkomingen, waarmee een bedrag van 189,8 miljoen euro gemoeid was.

In onderstaande figuur is weergegeven hoe deze tegemoetkomingen en de gemiddelde uitgaven van de Raad voor Rechtsbijstand verdeeld waren over de verschillende rechtsgebieden.

Figuur Verdeling tegemoetkomingen en gemiddelde uitgaven over rechtsgebieden in 2013

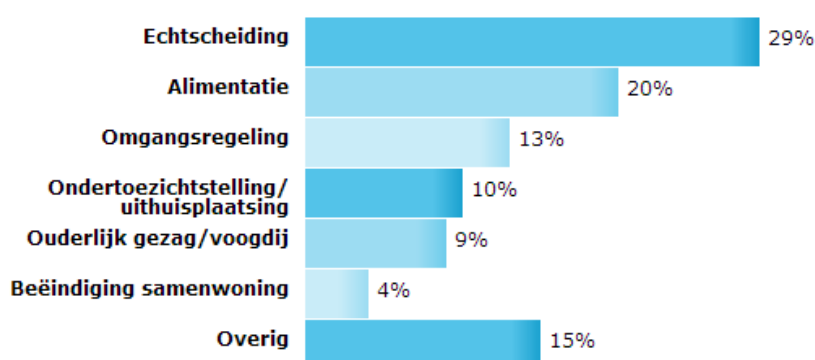

Het personen- en familierecht vormde in 2013 veruit de grootste groep (41% van de civiele toevoegingen). Het ging vooral om procedures over echtscheidingen, alimentatie en omgangsregelingen (zie onderstaande figuur). Tegemoetkomingen voor rechtsbijstand in het verbintenissenrecht komen weliswaar minder voor, maar kosten gemiddeld per tegemoetkoming het meeste geld. 'Verbintenissen' ontstaan meestal door overeenkomsten tussen partijen (bijvoorbeeld een koopovereenkomst) of door onrechtmatige daad. Dit laatste betekent dat iemand schade heeft toegebracht aan een ander door iets te doen of na te laten, en daarvoor een schadevergoeding moet betalen.

De tegemoetkomingen in het verbintenissenrecht werden in 2013 het meest afgegeven voor geschillen over overeenkomsten (46% van de tegemoetkomingen in dit rechtsgebied in 2013). Bij de tegemoet-

komingen in de kosten bij zaken over sociale voorzieningen ging het grotendeels om geschillen over de bijstand (72% van de toevoegingen in dit rechtsgebied in 2013). De civiele tegemoetkomingen in de categorie asiel- en vreemdelingenrecht betroffen in 2013 uitsluitend zaken die onder het vreemdelingenrecht vallen, zoals geschillen met de Immigratie- en Naturalisatiedienst over een verblijfsvergunning.

Figuur Aantal reguliere tegemoetkomingen in de kosten bij personen- en familierecht in 2013 nader uitgesplitst

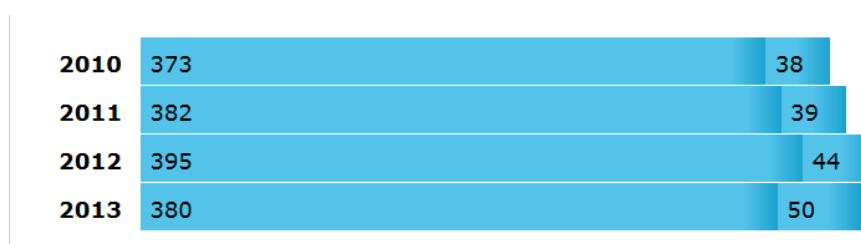

Ontvangsten rechtsbijstandsverleners

Advocaten en mediators die gesubsidieerde rechtsbijstand verlenen, ontvangen naast een vergoeding van de Raad voor Rechtsbijstand meestal ook een eigen bijdrage van de rechtzoekende. De hoogte van die bijdrage is afhankelijk van het inkomen van de rechtzoekende. In onderstaande figuur hebben we weergegeven hoeveel geld rechtsbijstandsverleners in de jaren 2010 tot en met 2013 in totaal ontvingen voor het verlenen van gesubsidieerde rechtsbijstand, uitgesplitst in vergoedingen van de Raad en de eigen bijdragen van rechtzoekenden.

Figuur Ontvangsten rechtsbijstandsverleners voor het verlenen van gesubsidieerde rechtsbijstand

uitgesplitst in vergoedingen van de Raad voor Rechtsbijstand (links) en de eigen bijdragen van rechtzoekenden (rechts)
(bedragen in miljoenen euro's)

Bron: Raad voor Rechtsbijstand

3.2.4 Nog informatie nodig over toegankelijkheid

De staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (VenJ) is ervoor verantwoordelijk dat iedereen die het nodig heeft, toegang heeft tot het recht. Dit doet hij onder meer via gesubsidieerde rechtsbijstand. Om zeker te stellen dat de toegankelijkheid van het recht gewaarborgd is voor de mensen met een laag inkomen, geen of weinig vermogen en een juridisch geschil, is het wenselijk dat de staatssecretaris niet alleen weet wie gebruik maken van gesubsidieerde rechtsbijstand, maar ook weet wie uit deze groep er geen gebruik van maken, terwijl ze het wel nodig hadden (het 'niet-gebruik'). Overigens duidt niet-gebruik van gesubsidieerde rechtsbijstand niet per definitie op een beperking van de toegankelijkheid van het recht, maar dat kan mogelijk wel aan de orde zijn. Het is immers de keuze van burgers om, via een rechtsbijstandverlener, gesubsidieerde rechtsbijstand aan te vragen indien ze daar mogelijk recht op hebben.

De Tweede Kamer ontvangt veel relevante informatie van de staatssecretaris van VenJ over het gebruik van gesubsidieerde rechtsbijstand. Het ministerie van VenJ verricht echter geen onderzoek naar het niet-gebruik. Het SCP heeft met het rapport 'Geld op de plank' (2007) laten zien hoe onderzoek naar niet-gebruik van voorzieningen mogelijk is.

Ook de hoogte van de griffierechten kan van invloed zijn op de toegankelijkheid van het rechtsbestel. Verhoging van griffierechten verhoogt mogelijk de drempel voor rechtzoekenden om een proces aan te spannen, omdat dit duurder wordt. Er is nog geen zicht op de gevolgen die deze verhoging tussen 2010 en nu (5% exclusief inflatiecorrectie) in de praktijk heeft gehad. Het WODC doet onder meer hier op dit moment onderzoek naar. De resultaten van dit onderzoek worden naar verwachting in september 2014 gepubliceerd.

Literatuur

- Raad voor Rechtsbijstand (2013). Monitor gesubsidieerde rechtsbijstand 2012.
- Sociaal en Cultureel Planbureau (2007). Geld op de plank.

Aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer

Om een completer beeld te geven van de toegankelijkheid van het rechtsbestel, is het verstandig als de staatssecretaris van VenJ tracht een antwoord te geven op de vraag of de gesubsidieerde rechtsbijstand dat voldoende borgt. Nader zicht op het niet-gebruik is daarvoor relevant. Dat biedt wellicht ook zicht op opties om, tegen de achtergrond van niet-gebruik, de gesubsidieerde rechtsbijstand doeltreffender in te

richten. Daarom bevelen wij de staatssecretaris van VenJ aan om het niet-gebruik van gesubsidieerde rechtsbijstand te onderzoeken. Hierbij zou hij ook aandacht kunnen schenken aan eventuele regionale verschillen in het (niet)gebruik, ook per rechtsgebied. Hij zou deze voor de Tweede Kamer op kaart inzichtelijk kunnen maken. De resultaten uit het onderzoek kan de staatssecretaris gebruiken om de toegankelijkheid beter te waarborgen. Het Ministerie van VenJ erkent het belang hiervan en heeft aangegeven deze onderzoeksvraag mee te nemen in de Geschilbeslechtingdelta. Dit is een periodiek onderzoek van het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum (WODC) naar het gedrag van burgers en bedrijven die worden geconfronteerd met (potentieel) juridische geschillen.

Reactie van de minister

De minister is het met ons eens dat zicht op het niet-gebruik door rechtzoekenden meer inzicht kan geven in de mate van toegankelijkheid van het recht via de gesubsidieerde rechtsbijstand. De minister zegt toe dat hij ook in de monitor gaat meenemen hoeveel geschillen van rechtzoekenden, die zich bij de versterkte eerste lijn hebben gemeld, uiteindelijk via een andere manier dan een toevoeging worden afgehandeld. Daarnaast zegt hij toe dat hij het niet-gebruik meeneemt in het periodieke onderzoek van het WODC, de zogenoemde Geschilbeslechtingdelta.

De minister schrijft verder in zijn reactie dat de Raad voor Rechtsbijstand ook de aantallen gebruikers per soort toevoeging en rechtsgebied zal gaan vermelden in de jaarlijkse monitor gesubsidieerde rechtsbijstand. [Lees de volledige reactie op \[verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl\]\(https://www.rekenkamer.nl/verantwoordingsonderzoek/2022/03/16/1610388\)](https://www.rekenkamer.nl/verantwoordingsonderzoek/2022/03/16/1610388)

Nawoord Algemene Rekenkamer

Wij stellen het op prijs dat de minister positief ingaat op de aanbevelingen om een completer beeld te verkrijgen van de toegankelijkheid van de gesubsidieerde rechtsbijstand. We zullen de resultaten van zijn inspanning met belangstelling volgen.

3.2.5 Nog informatie wenselijk over doelmatigheid

Nederland besteedt in vergelijking met andere landen relatief veel belastinggeld aan gesubsidieerde rechtsbijstand. Het is zinvol om te weten of Nederland dit geld doelmatig besteedt. De gemiddelde uitgaven per toevoeging per land kunnen helpen om landen te vergelijken op de mate van doelmatigheid van de rechtsbijstand. Wij bevelen de staats-

secretaris van VenJ daarom aan de mogelijkheid van een internationale vergelijking van de uitgaven per toevoeging te verkennen.

Verschillen tussen landen in uitgaven aan rechtsbijstand

Het Ministerie van VenJ beschikt over informatie waarmee de kosten van rechtsbijstand in Nederland te vergelijken zijn met die in andere landen:

- het tweejaarlijkse evaluatierapport van de Raad van Europa over de juridische systemen van de 46 lidstaten (Raad van Europa, 2012);
- het rapport van HiiL (The Hague Institute for the Internationalisation of Law, 2014) in opdracht van het WODC (Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum van het Ministerie van VenJ), over de vergelijking van het systeem van rechtsbijstand in 9 landen.

Beide rapporten bevatten informatie over onder meer de overheids-uitgaven en de kenmerken van de stelsels van rechtsbijstand.

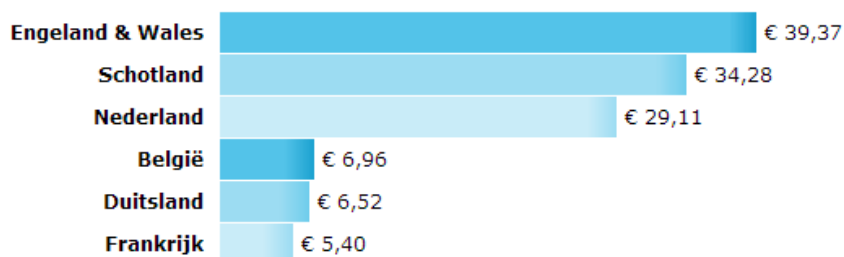
Grote verschillen in uitgaven per hoofd van de bevolking

Uit het rapport van de Raad van Europa blijkt dat:

- in 41 van de 46 lidstaten rechtsbijstand bestaat;
- landen in Noord-Europa een sterke traditie met een ruimhartig stelsel van rechtsbijstand kennen;
- het Verenigd Koninkrijk, Nederland, Noorwegen en Zweden een relatief hoog bedrag (meer dan € 20 per inwoner) aan rechtsbijstand uitgeven.

Met het rapport van HiiL zijn de verschillen tussen 9 landen verder onderzocht. Van 6 landen zijn betrouwbare gegevens over de uitgaven beschikbaar. De uitgaven in 2011 van deze 6 landen laten grote variaties zien. Dit is zichtbaar in onderstaande figuur.

Figuur Uitgaven aan gesubsidieerde rechtsbijstand in 6 landen

Uitgaven in euro's per hoofd van de bevolking (2011)

De verschillen in uitgaven per hoofd van de bevolking hebben te maken met de verschillen in de systemen van rechtsbijstand. Zo is er verschil in:

- het aantal mensen dat een rechtsbijstandsverzekering heeft;
- de verplichting om eerst andere mogelijkheden dan een juridische procedure te benutten;
- rechtsgebieden die voor rechtsbijstand in aanmerking komen;
- inkomens- en vermogenscriteria van rechtzoekenden;
- vaste budgetten of budgetten op basis van de werkelijke behoefte aan rechtsbijstand.

In Nederland vallen niet alleen gerechtelijke procedures maar ook alternatieve vormen van geschilbeslechting (zoals mediation) onder de mogelijkheden van rechtsbijstand. Nederland kent in vergelijking met andere landen een groot aantal rechtsgebieden waar rechtsbijstand vergoed kan worden, waaronder immigratie en sociale zekerheid. Nederland heeft een flexibel budget voor rechtsbijstand met vaste vergoedingen die zijn gebaseerd op de zwaarte van zaken.

Grootste deel uitgaven aan strafrecht en familierecht

Van 6 landen die HiiL heeft onderzocht, zijn gegevens over de uitgaven per rechtsgebied beschikbaar. Uit deze gegevens blijkt dat:

- strafrecht en familierecht^[1] in deze landen de grootste uitgaven aan gesubsidieerde rechtsbijstand vormen (strafrecht 33 tot 50% en familierecht 17 tot 37% van het budget voor gesubsidieerde rechtsbijstand);
- Nederland relatief grote bedragen uitgeeft aan rechtsbijstand op het gebied van immigratie en sociale zekerheid (respectievelijk 13% en 8% van het budget voor gesubsidieerde rechtsbijstand).

^[1] De 41% van personen- en familierecht in Nederland is het percentage van de civiele toevoegingen.

Literatuur

- Raad voor Rechtsbijstand (2013). Monitor gesubsidieerde rechtsbijstand 2012
- Raad van Europa, European Commission for the Efficiency of Justice, *Evaluation report on European judicial systems*, 2012
- The Hague Institute for the Internationalisation of Law, *Legal Aid Systems Compared*, 2014

Aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer

Wij bevelen de staatssecretaris van VenJ aan de mogelijkheid van een internationale vergelijking van de uitgaven per toevoeging te verkennen.

Reactie van de minister

De minister schrijft in zijn reactie dat het zinvol is om ook aan de hand van een vergelijking met een of meer stelsels van ons omringende landen, te onderzoeken in hoeverre Nederland, de kosten van toevoegingen doelmatig besteedt. Hij zal in overleg met het WODC bespreken in hoeverre het mogelijk is om, mede op basis van deze twee rapporten, een nadere internationale verkenning te doen van de uitgaven per toevoeging.

[Lees de volledige reactie op verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl](http://www.rekenkamer.nl)

Nawoord Algemene Rekenkamer

Wij waarderen het dat de minister positief ingaat op de aanbeveling om de doelmatigheid van de kosten per toevoeging met behulp van een internationale vergelijking in beeld te brengen.

3.3 Oordeel beleidsinformatie: onderzochte beleidsindicatoren deugdelijk tot stand gekomen en voldoen aan verslaggevingsvoorschriften met uitzondering van 1 indicator

Wij zijn van oordeel [[link naar over dit onderzoek/beleidsinformatie](#)] dat de 3 [onderzochte prestatie-indicatoren](#) van de beleidsinformatie in het Jaarverslag 2013 van het Ministerie van Veiligheid en Justitie deugdelijk tot stand zijn gekomen en/of voldoen aan de [verslaggevingsvoorschriften](#) met uitzondering van 1 prestatie-indicator.

Onderzochte prestatie-indicatoren

- Operationele sterkte inclusief aspiranten in fte's (artikel 31)
- Percentage standaard strafzaken dat binnen één maand is afgedaan (artikel 33)
- Aanpak van overlast en criminaliteit in wijk en buurt (artikel 33)

3.3.1 Fouten en onzekerheden in de deugdelijke weergave: Percentage standaard strafzaken dat binnen een maand is afgehandeld is niet reconstrueerbaar

De indicator 'Percentage standaard strafzaken dat binnen één maand is afgedaan' is te relateren aan:

- de maatregel dat meer strafzaken succesvol worden afgehandeld,
- dat personen die zijn veroordeeld hun straf daadwerkelijk ondergaan, en

- dat verdachten sneller recht wordt gedaan en daders effectiever worden gestraft.

Onduidelijk is wie verantwoordelijk is voor het verzamelen van deze gegevens en wie bepaalt welke indicator in het jaarverslag wordt opgenomen. Onduidelijk is ook hoe de streefwaarde tot stand is gekomen.

Reactie van de minister

De minister schrijft in zijn reactie dat het verzamelen van gegevens voor de meting van het percentage standaard strafzaken dat binnen één maand wordt afgedaan, is belegd bij het WODC. In de voortgangsrapportage van juli 2014 aan de Tweede Kamer worden de uitkomsten van de over het jaar 2013 uitgevoerde nulmeting gepresenteerd. Daarbij wordt ook ingegaan op de vastgestelde definities.

[Lees de volledige reactie op \[verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl\]\(http://verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl\)](http://Lees%20de%20volledige%20reactie%20op%20verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl)

3.4 Verantwoording onderzoek beleidsthema

3.4.1 Onderzoek naar 5 beleidsthema's

In het verantwoordingsonderzoek over 2013 hebben we de beleidsinformatie van vijf beleidsthema's onderzocht:

- Brede doeluitkering Verkeer en Vervoer, uitgaven 2013: 2,0 miljard euro, zie [Beleidsinformatie Ministerie van IenM](#).
- Fiscale stimulering zuinige auto's, gederfde inkomsten 2013: mogelijk 1,5 miljard euro, zie [Beleidsinformatie Ministerie van Financiën](#) en [Ministerie van IenM](#).
- Innovatiebeleid, geschatte uitgaven 2013: 3 miljard euro, zie [Beleidsinformatie Ministerie van EZ](#).
- Kinderopvangtoeslag, uitgaven 2013: 2,3 miljard euro, zie [Beleidsinformatie Ministerie van SZW](#).
- Rechtsbijstand, uitgaven 2013: 0,4 miljard euro, zie [Beleidsinformatie Ministerie van VenJ](#).

Bij de keuze van de thema's letten wij op:

- Het financieel belang ('hoeveel geld kost dit?');
- De belangstelling van de Tweede Kamer ('zijn er debatten en/of Kamervragen gesteld?');
- Het belang voor de burger;
- De mate waarin onderwerpen recent onderzocht zijn (door onszelf of anderen).

We zijn bij elk thema ingegaan op de vraag of duidelijk is hoeveel geld aan dit thema wordt uitgegeven, waar het terecht komt, wat bekend is over de effecten en of de bewindspersonen de Tweede Kamer voldoende informeren over de resultaten van het gevoerde beleid en de daarmee gemoeide uitgaven.

Voor ons onderzoek naar de vijf beleidsthema's baseren we ons – naast de departementale jaarverslagen – op bestaande informatie (bijvoorbeeld evaluatieonderzoeken, departementale rapportages, databestanden van diverse andere instituten) en gesprekken met beleidsmakers en uitvoerders van beleid.

3.4.2 Verantwoording onderzoek rechtsbijstand: berekening gemiddelde uitgaven

De gemiddelde uitgaven per toevoeging kunnen niet berekend worden door de uitgekeerde vergoedingen van de Raad voor Rechtsbijstand in 2013 te delen door het aantal afgegeven toevoegingen in 2013. De uitgekeerde vergoedingen in 2013 kunnen namelijk ook betrekking hebben op toevoegingen die in eerdere jaren zijn afgegeven. Het is niet ongebruikelijk dat rechtsbijstandverleners pas enkele jaren na de afgifte van een toevoeging een declaratie indienen bij de Raad voor Rechtsbijstand. Pas als de Raad de declaratie van de rechtsbijstandverlener heeft beoordeeld en vastgesteld, wordt de vergoeding uitbetaald. Bij een berekening van de gemiddelde uitgaven per toevoeging in 2013 moeten de door de Raad uitgekeerde vergoedingen daarom worden gedeeld door het aantal vastgestelde en uitbetaalde declaraties ('uitbetaalde vaststellingen'). De Raad voor Rechtsbijstand heeft deze gegevens voor 2013 voor ons berekend.

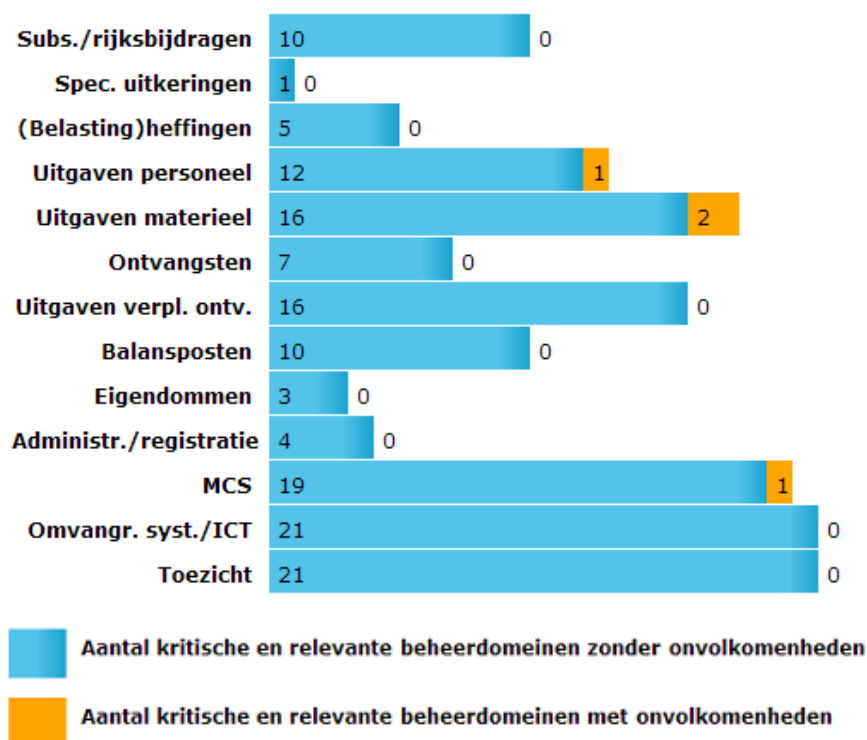
4 Bedrijfsvoering Ministerie van Veiligheid en Justitie

4.1 Oordeel bedrijfsvoering: 4 onvolkomenheden

Wij zijn van [oordeel](#) dat de onderzochte onderdelen van de bedrijfsvoering van het Ministerie van Veiligheid en Justitie voldoen aan de in de [CW 2001](#) gestelde eisen, met uitzondering van 4 onvolkomenheden.

In 2012 constateerden we 6 (waarvan 1 ernstige) onvolkomenheden, in 2013 zijn er 2 opgelost, zie [historisch verloop onvolkomenheden](#).

De onvolkomenheden in 2013 hebben betrekking op 4 van de 149 kritische en relevante beheerdomeinen, zie onderstaande figuur. Voor meer informatie zie [onvolkomenheden in relatie tot beheerdomeinen](#).

4.1.1 Onvolkomenheid: Financieel beheer: veel werk verricht, maar nog veel te doen

Over 2013 concluderen wij dat het financieel beheer hoger op de agenda bij de departementsleiding is komen te staan. Het goed functioneren van het financiële systeem heeft met prioriteit aandacht gehad.

Over 2012 oordeelden wij nog dat het financieel beheer een ernstige onvolkomenheid was. Het nieuwe financiële systeem Leonardo werkte niet goed en er was onvoldoende kennis en inzicht om het financieel beheer in goede banen te leiden. Dit leidde er onder meer toe dat de jaarafsluiting en het opstellen van de verantwoording 2012 over 11,5 miljard euro met zeer veel moeite en te laat tot stand kwamen.

Toch moet er ook nog veel werk verricht worden. De duurzame en structurele verbetering van het beheer moet in 2014 gaan plaatsvinden. Pas dan kan het ministerie op eigen kracht een beheerst financieel beheer verankeren in de organisatie. Voor 2013 merken wij het financieel beheer als een onvolkomenheid aan.

In 2013 bedragen de uitgaven van het Ministerie van Veiligheid en Justitie in totaal 12,4 miljard euro. Het financieel beheer moet waarborgen dat deze gelden rechtmatig, ordelijk en controleerbaar worden uitgegeven en dat het beheer zo doelmatig mogelijk wordt ingericht. Een goed werkend financieel systeem en een ordelijke administratie dragen hieraan bij.

Uitvoering van het Verbeterplan financieel beheer

Over 2012 oordeelden wij dat het financieel beheer niet op orde was, als gevolg van het ingevoerde nieuwe financieel systeem Leonardo. Het systeem werkte niet goed en de er was onvoldoende kennis en inzicht om de effecten op het financieel beheer in goede banen te leiden. De minister heeft daarom in april 2013 een ambitieus verbeterplan opgesteld. Dit plan had de reikwijdte van alle onderdelen van de administratie en betrof alle dienstonderdelen. Medio het jaar werd duidelijk dat de problemen complexer waren, de samenhang tussen problemen groot en dat de deskundigheid om deze op te lossen ontbrak. In augustus 2013 is een fasering aangebracht:

- Fase I: realiseren van een betrouwbaar en financieel systeem, het wegwerken van achterstanden en opschonen van de administratie alsmede het op reguliere wijze afsluiten van het boekjaar 2013.
- Fase II: bewerkstelligen van een structurele en duurzame verbetering van het financieel beheer binnen het gehele ministerie; onderwerpen

zijn het onderzoek naar de controlfunctie, verbetering van de planning- en controlcyclus, aandacht voor gedrag en cultuur.

In de zomer van 2013 werden nadere prioriteiten in de werkzaamheden gesteld. De werkzaamheden die direct verband hielden met het opstellen van de jaarrekening en een tijdige jaarafsluiting kregen prioriteit. Hierdoor bleven andere werkzaamheden liggen, zoals de systeemaanpassingen die nodig zijn voor een doelmatiger inkoopbeheer en voor het genereren van managementinformatie. Uiteindelijk zijn de werkzaamheden uit fase I voor het merendeel begin 2014 afgerond; dat is een kwartaal later dan gepland. Fase II start in 2014. Volgens de planning vindt afronding van deze activiteiten ultimo 2014 plaats.

Het Ministerie van Financiën heeft in 2013 met de inzet van menskracht en expertise actief deelgenomen aan het [verbeteren van de begrotingsadministratie](#) en het financieel beheer van het Ministerie van Veiligheid en Justitie.

2013: veel werk verzet

In 2013 zijn gezamenlijke inspanningen verricht om het financieel beheer te verbeteren. Door de programmatische aanpak, het overleg met de uitvoerders en dienstonderdelen alsmede de sturing vanuit de ambtelijke leiding zijn belangrijke mijlpalen bereikt. Al snel was duidelijk dat bij het ministerie onvoldoende kennis aanwezig was om de problemen op te lossen. Het ministerie schakelde externen in, zowel de directie Financieel Economische Zaken als de afzonderlijke dienstonderdelen. Het ging om expertise over de volle breedte van het financieel beheer: detectie en oplossen van technische problemen, aansturen van uitvoerders en uitvoeren van de administratieve handelingen in Leonardo. Dit alles leidde ertoe dat de jaarrekening 2013 kon worden opgesteld op basis van de informatie uit het financieel systeem.

In 2013 is de verplichtingenadministratie op orde gebracht. De processen voor de voorschotten en verplichtingen zijn geüniformeerd.

2014: nog veel werk te doen

In 2014 start de fase II van het verbeterplan, de structurele verbetering van het financieel beheer. Een belangrijk onderwerp is het onderzoek naar de controlfunctie (de wijze waarop het ministerie de processen bij de dienstonderdelen bestuurt en beheerst), dat in het tweede kwartaal 2014 wordt uitgevoerd. Dit onderzoek beperkt zich tot de control over het geld; de control over inkoop, personeel en ICT wordt later gezien. In de tweede helft van 2014 wordt duidelijk of de uitkomsten van het

onderzoek naar de controlfunctie gevolgen hebben voor de inrichting van Leonardo en voor het financieel beheer bij het ministerie. Dan zal met de uitwerking en implementatie begonnen kunnen worden.

Een ander belangrijk onderwerp bevat de noodzakelijke systeemverbeteringen. De autorisaties en accounts voldoen nog niet aan de eisen van functiescheiding en mandaten. Managementinformatie is nog lastig te verkrijgen. Daarnaast moet in 2014 een integrale systeemaudit uitwijzen of het systeem in zijn samenhang een zorgvuldige administratie waarborgt en betrouwbare informatie oplevert. Nu is de juiste werking alleen voor onderdelen vastgesteld.

Ook het beheer vraagt in 2014 nog verdere aandacht. De benodigde managementinformatie moet verder uitgewerkt worden, de sturing op het (financieel) beheer geregeld en een intern controleplan opgesteld en uitgevoerd worden. Daarnaast moet de benodigde expertise in de organisatie verankerd worden. Dit betekent kennisoverdracht van externen naar het ministerie, ook door het vastleggen van de procedures, een uitbreiding van formatie bij de directie Financieel Economische Zaken en meer opleidingen en trainingen voor de medewerkers. Ten slotte merken wij op dat de gewenste gedrags- en cultuurverandering nog niet in concrete acties zijn uitgewerkt in het verbeterplan, fase II.

Fase II van het verbeterplan heeft betrekking op heel 2014. De werkzaamheden worden in de lijn uitgevoerd, er is geen afzonderlijke projectorganisatie, die het stuurt. Gezien de hoeveelheid werk dat er ligt voor 2014 vinden we dat een optimistische inschatting.

Aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer

Wij bevelen de minister van Veiligheid en Justitie aan om in 2014 prioriteit te blijven geven aan de structurele verbetering van het financieel beheer. Daarbij is de inrichting van de controlfunctie van belang, maar ook de techniek, de kennisopbouw en de cultuurverandering binnen het ministerie.

Reactie van de minister

De minister schrijft in zijn reactie: 'In 2013 zijn de werkzaamheden aan het financieel beheer fase I voor het merendeel afgerond. De prioriteiten lagen bij het orde brengen van de verplichtingenadministratie, het inhalen van achterstanden en een juiste en volledige verantwoording. Deze doelen zijn gehaald. In 2014 legt mijn ministerie de prioriteit bij de structurele verbetering van het financieel beheer. Prioriteiten zijn

autorisaties, het correct gebruik van het systeem en het onderzoek naar de inrichting van de controlfunctie.’

[Lees de volledige reactie op verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl](http://verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl)

Nawoord Algemene Rekenkamer

Wij constateren dat de minister ook in 2014 prioriteit geeft aan de verbetering van het financieel beheer. Daarbij benadrukken wij het belang van de kennisopbouw en de cultuurverandering, die noodzakelijk zijn om het financieel beheer structureel te verbeteren. Op deze wijze wordt de aandacht voor het financieel beheer vastgehouden. In 2014 zullen wij de voortgang van de verbeteringen blijven volgen.

4.1.2 Onvolkomenheid: Inkoopbeheer bestuursdepartement vraagt om verdere verbetering

Wij zien ook in 2013 een onvolkomenheid in het inkoopbeheer van het bestuursdepartement. In 2013 zijn weliswaar verbeteringen doorgevoerd, maar de beheersmaatregelen rond het contractenregister en de spendanalyse (analyse van de kwantitatieve inkoopgegevens) zijn nog niet volledig op orde. Voor een meer structurele waarborg voor de rechtmatigheid van het inkoopbeheer vereisen beide maatregelen aanvullende aandacht.

De doorgevoerde verbeteringen hebben vooralsnog niet geleid tot lagere onrechtmatige inkoopuitgaven en tot een volledig zicht op die uitgaven. De onrechtmatige uitgaven zijn bijna verdubbeld: 3,3 miljoen euro in 2012 naar 6,0 miljoen euro in 2013. Het ministerie zelf detecteerde hiervan 4,2 miljoen euro. Afzonderlijk is nog te noemen een onrechtmatige uitgave van 11,3 miljoen euro voor software-licenties. Deze uitgaven zijn bewust onrechtmatig gedaan: doelmatigheid prevaleerde boven rechtmatigheid.

Verbetermaatregelen in 2013

In 2013 heeft het bestuursdepartement het *Actieplan kwaliteitsverbetering inkoopbeheer* uitgevoerd. Het verbeterplan zet in op:

- versterking en betere benutting van reeds bestaande instrumenten;
- doen van onderzoek naar de wijze waarop personeel ingehuurd is;
- ontwikkelen en bijhouden van de checklist beleidsdoelstellingen bij aanbestedingen;
- implementatie van de aanbestedingswet voor het gehele ministerie.

Daarnaast heeft het ministerie aanvullende beheersmaatregelen genomen. De inkopen die buiten de centrale inkoopafdeling omgaan, zijn

in beeld gebracht en gestuurd wordt om dit niet meer te laten plaatsvinden. De kans op foute inkopen neemt daarmee af. De reeds bestaande (departementsbrede) aanbestedingskalender is verder ontwikkeld, waarmee de tijdige informatievoorziening voor aflopende (rijksbrede) contracten is verbeterd. Ten slotte is een verbeteringsplan gemaakt in het werken met het nieuwe financieel en inkoopadministratiesysteem Leonardo.

In dit geheel treffen wij nog omissies aan in twee belangrijke beheersmaatregelen:

- het contractenregister is niet volledig, omdat de conversie van contracten vanuit het oude systeem naar de nieuwe (Leonardo) niet goed is verlopen; een deel van de ontbrekende informatie verkrijgt het ministerie langs andere wijze buiten het contractenregister om, zoals het geval is bij raamovereenkomsten;
- de spendanalyse bevat geen analyse op het niveau van inkoopcategorie en toetst niet op inkopen die zijn verricht buiten reeds afgesloten (Europees aanbestede) (raam)overeenkomsten om.

Wij vinden dat het inkoopbeheer nog niet voldoende structurele waarborgen kent.

Onrechtmatige inkoopuitgaven

De door het bestuursdepartement doorgevoerde maatregelen hebben niet geleid tot lagere onrechtmatige inkoopuitgaven. De onrechtmatige uitgaven zijn verdubbeld: van 3,3 miljoen euro in 2012 naar 6,0 miljoen euro in 2013. Net als in 2012 heeft het bestuursdepartement geen totaal beeld van alle onrechtmatige inkoopuitgaven die verricht zijn. Het ministerie had via de eigen interne controles 4,2 miljoen euro aan onrechtmatige inkoopuitgaven gevonden.

Naast de hier genoemde onrechtmatige uitgaven, heeft het ministerie een bewuste keuze gemaakt voor de aanschaf en overname van softwarelicenties van totaal 11,3 miljoen euro buiten de Europese aanbestedingsregels om. Doelmatigheid heeft hier geprevaleerd boven rechtmatigheid. Wij merken deze 11,3 miljoen euro aan als onrechtmatige uitgaven.

Aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer

Wij bevelen de minister van Veiligheid en Justitie aan verdere maatregelen te nemen om het bedrag aan onrechtmatige uitgaven te reduceren. Een juist en volledig contractenregister en een uitgebreidere toepassing van de spendanalyse zijn daarbij van belang. Daarnaast vinden wij de sturing op het doen van inkopen via de centrale inkoopafdeling essentieel.

Reactie van de minister

De minister schrijft in zijn reactie: 'U adviseert verdere maatregelen te nemen om het contractenregister te verbeteren. Uw oordeel dat het contractenregister onvolledig is, verdient echter enige nuancering. Inmiddels zijn alle actuele contracten uit het oude systeem overgezet naar Leonardo. In het tweede kwartaal 2014 zijn ook alle contracten toegevoegd, alsmede enkele ontbrekende contracten die bij de herschikking van departementale taken naar VenJ zijn overgekomen.

Daarnaast constateert u knelpunten in het gebruik van het instrument spendanalyse. De spendanalyse is binnen het Ministerie van VenJ gericht op het inzichtelijk maken van de uitgaven aan specifieke inkoopcategorieën en niet op het detecteren van onrechtmatigheden. Bij de bestuursdienst worden daarnaast ook maandelijks analyses ter detectering van onrechtmatigheden uitgevoerd. Ten aanzien van dit punt zie ik verbetermogelijkheden. Deze worden in 2014 in samenhang met rapportagemogelijkheden in Leonardo opgepakt.'

[Lees de volledige reactie op \[verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl\]\(http://verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl\)](http://verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl)

Nawoord Algemene Rekenkamer

Wij waarderen dat in 2014 verdere stappen gezet zijn met het volledig maken van het contractenregister. Wij merken op dat de spendanalyse (de analyse van de kwantitatieve inkoopgegevens) juist ook nut kan hebben bij het ontdekken en voor de toekomst vermijden van onrechtmatige inkopen. Beide instrumenten kunnen helpen bij het terugdringen van de onrechtmatige inkopen. Wij wijzen in dit kader er de minister nogmaals op dat het van belang is alle inkopen via de centrale inkoopafdeling te laten lopen.

4.1.3 Onvolkomenheid: Inkoopbeheer Dienst Justitiële Inrichtingen bijna op orde

In 2013 heeft de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) haar verbeterplan met betrekking tot het inkoopbeheer afgerond. De verdere benodigde activiteiten zijn in de lijn belegd. De beheersmaatregelen rond het

contractenregister en de spendanalyse (analyse van de kwantitatieve inkoopgegevens) zijn nog niet volledig op orde. Voor een meer structurele waarborg voor de rechtmatigheid van het inkoopbeheer vereisen beide maatregelen aanvullende aandacht.

De maatregelen die zijn doorgevoerd, hebben geleid tot een daling van de onrechtmatige inkoopuitgaven. Deze bedragen over 2013 9,7 miljoen euro, tegenover 14 miljoen euro in 2012. Wij tekenen hierbij aan dat DJI zelf hiervan 8,9 miljoen heeft gedetecteerd.

Wij zien deze positieve ontwikkeling. Omdat de structurele waarborg nog niet volledig op orde is, merken wij het inkoopbeheer bij DJI over 2013 nog als een onvolkomenheid aan.

Verbetermaatregelen bij de Dienst Justitiële Inrichtingen

De Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) heeft sinds 2008 een onvolkomenheid in het inkoopbeheer. In 2012 heeft DJI het verbeterplan *De Gouden Driehoek* opgesteld. Het bevat een palet aan maatregelen:

- ontwikkelen van managementinformatie ten bate van de plan-do-check-act-cyclus;
- catalogusbeheer op basis van diverse catalogi;
- contractmanagement en aanstellen contractmanager;
- intensiveren en kwaliteitsverhoging processen van (Europese) aanbestedingen;
- sturing op inkoop via de centrale inkoopafdeling en via specifieke procedures.

In 2012 is een groot deel van dat plan uitgevoerd. In het voorjaar 2013 is het plan afgerond. De verdere benodigde activiteiten zijn in de lijn belegd.

In dit geheel treffen wij nog omissies aan in twee belangrijke beheersmaatregelen:

- het contractenregister is voor wat betreft de kleinere contracten niet volledig, omdat de conversie van contracten vanuit het oude systeem naar de nieuwe (Leonardo) niet goed is verlopen;
- de spendanalyse bevat geen analyse op het niveau van inkoopcategorie en toetst niet op alle rechtmatigheidsaspecten.

Wij vinden dat het inkoopbeheer ondanks de verbeteringen, nog niet voldoende structurele waarborgen kent.

Onrechtmatige inkoopuitgaven

De verbetermaatregelen hebben in een groot deel van 2013 hun werking kunnen doen. Wij constateren dat de onrechtmatige inkoopuitgaven dan ook fors zijn gedaald, van 14 miljoen euro in 2012 naar 9,7 miljoen euro in 2013. Van dit laatste bedrag heeft DJI via de eigen interne controles zelf 8,9 miljoen euro gevonden.

Aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer

Wij bevelen de minister van Veiligheid en Justitie aan om de Dienst Justitiële Inrichtingen te blijven stimuleren om het inkoopbeheer verder te verbeteren, zodat de onrechtmatige inkoopuitgaven verder kunnen afnemen. Het is aan de dienst zelf om zorg te dragen voor de inrichting van een juist en volledig contractenregister en een uitgebreidere toepassing van de spendanalyse. Daarnaast vinden wij de sturing op het doen van inkopen via de centrale inkoopafdeling essentieel.

Reactie van de minister

De minister schrijft in zijn reactie: 'Tot mijn genoegen constateert u dat de verbetering van het inkoopbeheer binnen DJI zich heeft doorgezet, echter de onvolkomenheid blijft gehandhaafd. Spendanalyses binnen DJI worden uitgevoerd met als doel de inkoopuitgaven naar categorieën zichtbaar te maken, niet om onrechtmatigheden te detecteren. Daarnaast voert DJI maandelijks een separate toets uit op rechtmatigheidsaspecten.'

[Lees de volledige reactie op verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl](http://verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl)

Nawoord Algemene Rekenkamer

Wij zien veel vooruitgang in het inkoopbeheer bij DJI. Tegelijkertijd is de onvolkomenheid nog niet opgelost. Er worden nog steeds fouten gemaakt. Naast de toets op de rechtmatigheidsaspecten, die DJI al heeft, kan een goed contractenregister en een uitgebreider gebruik van de spendanalyse voor de toekomst bijdragen aan het verder terugdringen van de onrechtmatige inkopen. Ook het benadrukken van het belang van het werken via de centrale inkoopafdeling zal het aantal fouten nog kunnen verminderen. In 2014 zullen we met belangstelling de ontwikkelingen volgen.

4.1.4 Onvolkomenheid: Personeelsbeheer kan nog verbeterd worden

De nadruk bij de werkzaamheden van de controllers binnen het Ministerie van Veiligheid en Justitie ligt vooral nog op de financiële processen. Nog niet alle directies hebben het controleplan voor het personeelsbeheer in 2013 goed uitgevoerd. Daardoor zijn er in 2013 nog teveel fouten

gemaakt in het personeelsbeheer. Zo zijn in P-Direkt aanstellingen te laat verwerkt en zijn er veel mutaties met terugwerkende kracht verwerkt. Ook de dossiervorming is nog niet overal op orde. We zien dat er goede plannen ontwikkeld zijn, maar de uitwerking moet in 2014 verder vorm krijgen.

In 2012 constateerden we dat er nog veel inspanning nodig was om de controle van de personeelskosten op orde te krijgen. In 2013 heeft het ministerie een verbeterplan opgesteld. Belangrijke punten daarin zijn:

- Strakkere sturing en toezicht op de uitvoering van het basis controleplan binnen de dienstonderdelen van VenJ;
- Het op orde brengen van de kennis en vaardigheden van leidinggevendenden zodat zij goed geëquipeerd zijn om hun taken in P-direkt uit te voeren;
- Het monitoren van de versteviging van de control en de interne controle op het domein P&O en het personeelsbeheer in het bijzonder door dienstonderdelen van VenJ.

Er is ook aandacht gegeven aan het op orde brengen van de mandaatregelingen.

In augustus 2013 heeft de SG nogmaals het belang van de controles op het personeelsbeheer benadrukt. Het zwaartepunt kwam te liggen bij het in orde brengen van de personeelsdossiers (programma Basis op Orde). Personeelsbeheer is nu ook een onderdeel van de planning- en control-cyclus. De nadruk bij de werkzaamheden van de controllers ligt echter in 2013 nog op de financiële processen. Lang niet alle directies hebben het controleplan voor het personeelsbeheer in 2013 goed uitgevoerd.

Ondanks de inspanningen, hebben de verbeteracties nog niet over de hele linie geresulteerd in een ordelijk en controleerbaar personeelsbeheer. Er zijn nog veel fouten gemaakt in het beheer, die ook tot onrechtmatige uitgaven leiden. Betere controle en toezicht blijven noodzakelijk. Er was in 2013 nog een zeer beperkte capaciteit voor de controle bij de dienstonderdelen en de sturing en toezicht vanuit de Directie Personeel en Organisatie (DP&O). In 2014 zal de formatie van concerncontrol van DP&O uitgebreid worden. Er zullen eigen onderzoeken naar het uitvoeren van het controleplan en naar de verantwoording van de dienstonderdelen gedaan worden. Verder wordt in het programma Basis op Orde gewerkt aan het optimaliseren en uniformeren van de personeelsprocessen en het verankeren daarvan in de organisatie van het ministerie.

Aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer

Net als in 2012 bevelen wij de minister aan:

- de beheersmaatregelen te beschrijven en te verankeren in de administratieve organisatie van het ministerie;
- het toezicht op de personeelsuitgaven duidelijker bij de Directie Personeel en Organisatie te beleggen;
- consequenties te verbinden aan onvoldoende controle van personeelsuitgaven door leidinggevenden.

Reactie van de minister

De minister schrijft in zijn reactie: 'Ook voor verbetering van het personeelsbeheer zijn, zoals u constateert, in 2013 inspanningen verricht om dit op orde te krijgen. Ik onderschrijf daarnaast uw bevinding dat een ordelijk en controlebaar personeelsbeheer voor wat betreft de werking nog niet overal binnen VenJ is gerealiseerd. Uw aanbevelingen neem ik dan ook over. De controlfunctie binnen VenJ op het personele domein is inmiddels versterkt. Het jaar 2013 stond in teken van het opstellen van kaders en werkwijze voor personele control voor geheel VenJ. Uit uw rapportage blijkt dat u deze aanpak en invulling ondersteunt. In nauwe samenwerking met de uitvoerende en meer onafhankelijke organisaties van VenJ zal 2014 in het teken staan van het operationeel toepassen en werkend krijgen van deze kaders en werkwijze. Dit met als doelstelling om gezamenlijk binnen geheel VenJ de control op het personele domein in 2014 op orde te hebben.'

[Lees de volledige reactie op \[verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl\]\(http://verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl\)](http://verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl)

Nawoord Algemene Rekenkamer

Wij constateren dat de minister toezegt het personeelsbeheer in 2014 op orde te hebben. We zullen met belangstelling volgen hoe de extra inzet van personeel bij de controlfunctie bijdraagt aan het goed uitvoeren van de personeelsprocessen in de hele organisatie.

4.1.5 Opgeloste onvolkomenheid: Vertrouwensfuncties nu in beeld

Het Ministerie van Veiligheid en Justitie heeft een goede basis gelegd voor een sluitende administratie van de vertrouwensfuncties. Ze deden dat door:

- het opnemen van vertrouwensfuncties in P-Direkt;
- het compleet maken van bestaande p-dossiers voor wat betreft de Verklaringen van geen bezwaar;
- het aanscherpen van de procedure bij het aanstellen van nieuwe medewerkers op een vertrouwensfunctie (inclusief het toezicht hierop).

Het ministerie heeft in 2013 een 100% controle uitgevoerd op de aanwezigheid van de Verklaringen van geen bezwaar in de personeelsdossiers. Dit heeft geleid tot een zeer beperkt aantal nog te ondernemen acties. Tegelijkertijd is ook het aantal vertrouwensfuncties kritisch bekeken en is het aantal met ongeveer een derde teruggebracht.

De onvolkomenheid is hiermee opgelost.

Reactie van de minister

De minister schrijft in zijn reactie: 'De acties van mijn ministerie op het gebied van vertrouwensfuncties hebben hun vruchten afgeworpen en daarmee de eerdere onvolkomenheid is opgelost. De vertrouwensfuncties zullen voortdurend onder de aandacht blijven.'

[Lees de volledige reactie op verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl](http://verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl)

4.1.6 Opgeloste onvolkomenheid: Informatiebeveiliging kerndepartement op orde

Het Ministerie van Veiligheid en Justitie heeft in 2013 de informatiebeveiliging van het bestuursdepartement op orde gekregen. Het ministerie heeft dat bereikt door uitvoering te geven aan het Verbeterplan informatiebeveiliging. Dat verbeterplan was opgesteld om de aanbevelingen uit het onderzoek 2012 van de Algemene Rekenkamer op te volgen. In 2012 was de aanbeveling van de Algemene Rekenkamer het nieuwe informatiebeveiligingsbeleid daadwerkelijk uit te voeren en het brede toezicht op de informatiebeveiliging te versnellen. Het verbeterplan bevatte onder meer als activiteiten:

- Invoering beleid Beveiligingsautoriteit en invoering Baseline Informatiebeveiliging Rijksdienst;
- Beveiligingsincidenten: update incidentenbehandeling en quarantaine, coördinatie tussen melding en opvolging, uitdragen communicatie;
- Inventarisatie per dienstonderdeel van de informatiesystemen, die zij in gebruik hebben, met de gegevens over beheer, eigendom, rol van het systeem in de bedrijfsvoeringsprocessen, risicoanalyses, uitkomsten toetsing aan baseline-eisen en betrouwbaarheidseisen (risicokaart);
- Bevordering awareness;
- Toezicht op uitvoering beveiligingsbeleid en verantwoord gedrag medewerkers;
- Evaluatie informatiebeveiligingsbeleid in de daarvoor geëigende overlegstructuren.

Met de uitvoering van dit verbeterplan is de onvolkomenheid weggenomen.

Reactie van de minister

De minister schrijft in zijn reactie: 'Tevens heb ik met genoeg kennis genomen van uw constatering dat met het uitvoeren van het Verbeterplan informatiebeveiliging de kwaliteit van de informatiebeveiliging binnen het kerndepartement op een adequate wijze is ingericht. Uiteraard blijft het ministerie toezien op de naleving/opvolging van de in het Verbeterplan geformuleerde activiteiten. '

[Lees de volledige reactie op verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl](https://www.rekenkamer.nl)

4.1.7 Aandachtspunt: Voorkomen misbruik en oneigenlijk gebruik bij subsidies vraagt meer aandacht

Wij vragen net als in 2012 aandacht voor het maken van risicoanalyses, om zo te kunnen bepalen welke maatregelen nodig zijn om misbruik en oneigenlijk gebruik bij subsidies te voorkomen. Wij troffen een zeer beperkt aantal risicoanalyses aan bij de subsidieregelingen.

Om het risico van misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen, is soms voorgeschreven dat de verantwoording van een subsidie moet zijn voorzien van accountantscontrole. Om de kwaliteit van deze controle vast te stellen, is een kritische beoordeling (review) hiervan nodig.

Wij constateren dat het Ministerie van Veiligheid en Justitie weliswaar een reviewbeleid heeft, maar dat hier onvoldoende of geen invulling aan wordt gegeven door de verantwoordelijke directoraten-generaal. Door genoemde tekortkomingen bestaat het risico dat het ministerie onvoldoende zekerheid heeft dat subsidies rechtmatig en doelmatig zijn besteed.

Daarnaast constateren wij dat de mogelijkheden om sanctie op te leggen niet altijd gemeld worden aan de subsidieontvanger.

Vereisten Uniform Subsidiekader (USK)

Het USK eist dat een ministerie beheersmaatregelen treft om te waarborgen dat bij elke subsidieregeling een risicoanalyse wordt uitgevoerd en vastgelegd. Bij deze risicoanalyse zijn aspecten relevant over de voorwaarden, de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid, de organisatie van controle en handhaving en sanctiemogelijkheden binnen een subsidieregeling. Uitkomst van de analyse kan zijn dat de aanvraag een nadere controle moet krijgen (meer dan vooraf vastgesteld), of dat de

aanvrager bij de verantwoording intensiever gecontroleerd moet worden of zelfs dat de subsidie niet verleend moet worden.

Aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer

Wij bevelen de minister aan om bij de invulling van het beleid ter voorkoming van misbruik en oneigenlijk gebruik specifieke aandacht te geven aan het opstellen en vastleggen van de risicoanalyse en aan de administratieve en fysieke controles, conform het gestelde in het Uniform Subsidiekader. Ook dienen de verantwoordelijke directoraten-generaal het reviewbeleid nader in te vullen.

Reactie van de minister

De minister schrijft in zijn reactie: 'Hoewel ik van mening ben dat het niet altijd aanwezig zijn van risicoanalyses in subsidiedossiers niet automatisch betekent dat deze niet hebben plaats gehad, zal in 2014 verder uitvoering worden gegeven aan uw aanbeveling om deze dossiers te completeren.'

[Lees de volledige reactie op verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl](http://verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl)

Nawoord Algemene Rekenkamer

Wij zullen de aandacht die de minister wil geven aan het completeren van de dossiers in 2014 met belangstelling volgen. Wij vragen om daarbij aandacht te geven aan de nadere invulling van het reviewbeleid. Het juist naleven van het Uniform Subsidiekader draagt bij aan het voorkomen van misbruik of oneigenlijk gebruik van subsidiegelden.

4.1.8 Aandachtspunt: Informatiebeveiliging taakorganisaties nog een uitdaging

In 2013 heeft de Directie Informatisering en Inkoop (DI&I) samen met de Beveiligingsautoriteit van het Ministerie van Veiligheid en Justitie uitwerking gegeven aan de organisatie van de informatiebeveiliging. Bij de verschillende taakuitvoeringsorganisaties en dienstonderdelen van het ministerie zijn Chief Information Security Officers benoemd. DI&I levert kennis, ondersteuning in de vorm van tools en opleidingen.

Risicokaart

In 2013 is ministeriebreed de risicokaart uitgezet. De risicokaart is opgezet om het zicht op de beveiliging van de bedrijfskritische systemen en de onderlinge afhankelijkheidsrelaties te verbeteren. De risicokaarten samen bieden een doorsnede van alle systemen voor het ministerie (bestuursdepartement en alle uitvoerende onderdelen, inclusief de Nationale politie). DI&I heeft hiertoe in 2013 het initiatief genomen. Aan alle onderdelen is gevraagd om aan te geven welke informatiesystemen zij in gebruik hebben, met de gegevens over beheer, eigendom, rol van het systeem in de bedrijfsvoeringsprocessen, risicoanalyses, uitkomsten toetsing aan baseline-eisen en betrouwbaarheidseisen.

Nog werk te doen

Bij deze uitvraag bleek dat bij de taakuitvoeringsorganisatie, zoals het Openbaar Ministerie en de Dienst Justitiële Inrichtingen nog niet alle gevraagde informatie beschikbaar was. Soms was niet voor alle systemen duidelijk of en wanneer er een risicoanalyse gemaakt was en of al aan alle eisen van de Baseline Informatiebeveiliging Rijksdienst (BIR) werd voldaan, dan wel dat er duidelijk was wanneer dat dan wel in orde zou kunnen zijn. De verantwoordelijke lijnmanagers hebben hier nog werk te doen.

DI&I is in overleg met de CIO-raad en met de Chief Information Security Officers bezig meer instrumenten te ontwikkelen om de partijen te helpen met het voldoen aan regels. Er wordt gewerkt aan BIR Best Practices, BIR Tools, communicatie en verdere bewustwording, collegiale toetsing op BIR implementatie, een universele risicoanalyse methodiek en 'in control' verklaringen.

Aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer

Om de informatiebeveiliging ook bij de taakuitvoeringsorganisaties op orde te krijgen, moeten de verantwoordelijke lijnmanagers zorg dragen voor:

- minstens elke drie jaar het uitvoeren van een expliciete risicoafweging voor elk informatiesysteem;
- de documentatie van de totstandkoming van de betrouwbaarheidseisen;
- het aantoonbaar vastleggen van de te treffen beveiligingsmaatregelen;
- het beleggen van de controletaken binnen de eigen taakorganisatie en het toezien op de uitvoering en de controle om de aanwezigheid en de naleving van de beveiligingsmaatregelen vast te stellen; het rapporteren over de uitkomsten van de uitvoering van het beveiligingsbeleid aan en door het lijnmanagement.

Reactie van de minister

De minister schrijft in zijn reactie: 'Ik onderschrijf uw bevindingen met betrekking tot de stand van zaken op het gebied van informatiebeveiliging bij de taakorganisaties. De door u geformuleerde vijf aanbevelingen worden zonder voorbehoud overgenomen.

Tevens heb ik met genoeg kennis genomen van uw constatering dat met het uitvoeren van het Verbeterplan informatiebeveiliging de kwaliteit van de informatiebeveiliging binnen het kerndepartement op een adequate wijze is ingericht.

Uiteraard blijft het ministerie toezien op de naleving/opvolging van de in het Verbeterplan geformuleerde activiteiten.'

[Lees de volledige reactie op \[verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl\]\(http://www.rekenkamer.nl/verantwoordingsonderzoek\)](http://www.rekenkamer.nl/verantwoordingsonderzoek)

Nawoord Algemene Rekenkamer

Wij constateren dat de minister zich inspant om de informatiebeveiliging bij de taakorganisaties op orde te brengen. Wij zullen de uitkomsten van de risicoafwegingen en de genomen beveiligingsmaatregelen in 2014 nauwgezet volgen.

4.1.9 Aandachtspunt: Integriteitsbeleid gevangenen goed onder de aandacht

De Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) besteedt veel aandacht aan het integriteitsbeleid bij de gevangenen. Wanneer we de uitkomsten vergelijken met de bevindingen uit ons onderzoek [Integriteitsbeleid bij gevangenen uit 1999](#)], dan concluderen wij dat veel van de kritiekpunten uit dat rapport zijn opgelost of in ieder geval verbeterd.

Vanwege de aandacht voor de Tweede Kamer voor fraude en integriteit, is nagegaan of de bevindingen uit het onderzoek [Integriteitsbeleid bij gevangenen](#) nog golden. We constateerden toen dat op verschillende punten de uitvoering van het integriteitsbeleid bij gevangenen als ook het toezicht van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) niet voldeed aan de daaraan te stellen eisen. Zo bleek bijvoorbeeld dat gevangenen niet beschikten over een registratie van alle (vermoedens van) integriteitsaantastingen, dat slechts de helft van de gevangenen een gedragscode hadden opgesteld en dat DJI volgens de gevangenen nauwelijks toezicht hield op het integriteitsbeleid.

De uitkomsten van het onderzoek in 2013 laten veel verbetering zien. Er is een integriteitsorganisatie aanwezig en er zijn tal van maatregelen

getroffen om de kritiekpunten uit 1999 weg te nemen. De volgende verbeteringen zijn te noemen:

- DJI heeft voor alle medewerkers dezelfde gedragscode.
- Door te werken met een 'verklaring omtrent het gedrag plus', waarbij ook de politieregisters zijn geraadpleegd, is het antecedentenonderzoek beter georganiseerd.
- Digitale dossiers in p-direct waarborgen de privacy van medewerkers beter; alleen de uitslag van het antecedentenonderzoek wordt nog in het dossier opgenomen, niet meer het hele onderzoek.
- Door een gerichte training schuldhelpverlening zijn leidinggevenden beter in staat om problematische schulden bespreekbaar te maken (hoewel een daadwerkelijk inzicht op eventuele schulden van nieuwe medewerkers nog steeds ontbreekt).
- Het proces voor het melden en onderzoeken van (vermoedelijke) integriteitsschendingen is eenduidig voor heel DJI en vastgelegd in een aparte circulaire.
- Onderzoeken naar vermoedelijke integriteitsschendingen worden alleen nog uitgevoerd door een apart onderdeel van DJI, Bureau Integriteit. Dit bureau heeft zich sinds 2002 ontwikkeld tot een volwassen onderzoekseenheid met twaalf vaste onderzoekers en met duidelijke procedures voor alle stappen en aspecten van het onderzoek.
- De informatievoorziening voor het registreren en melden van (vermoedelijke) integriteitsschendingen is verbeterd omdat alle meldingen verplicht binnenkomen bij Bureau Integriteit en door dit bureau worden geregistreerd en worden doorgegeven via de directie Personeel en Organisatie van het ministerie voor de jaarrapportage Bedrijfsvoering Rijk.

Andere mogelijke verbeterpunten

Uit ons onderzoek in 2013 komen nog de volgende verbetermogelijkheden naar voren:

- overkoepelend beleid maken en één coördinator aanwijzen;
- stroomlijnen van de meldingen;
- aandacht voor preventie en moreel vakmanschap;
- ook integriteitsbeleid ontwikkelen voor particuliere gevangenisinrichtingen.

Overkoepelend beleid en één integriteitscoördinator

DJI beschikt niet over een overkoepelend en geformaliseerd integriteitsbeleid, met uitzondering van de gedragscode. Daardoor ontbreekt een basis om van integriteitsbeleid een goed lopende beleidscyclus te maken. Dit houdt verband met het ontbreken van een vaste integriteitscoördinator integriteit bij DJI, die zich bezig kan houden met zowel de 'harde' (integriteitsonderzoeken uitvoeren) als de 'zachte' kant (vertrouwenspersonen, preventie, overleg) van integriteit. De werkzaamheden en perspectieven van vele verschillende actoren komen daardoor nog onvoldoende bij elkaar.

Stroomlijnen van meldingen

DJI-medewerkers kunnen bij verschillende loketten meldingen doen van vermoedelijke integriteitsschendingen of ongewenste omgangsvormen. Zo kunnen zij zich melden bij een lokale vertrouwenspersoon, bij het Bureau Integriteit, bij een van de centrale vertrouwenspersonen integriteit van de Dienst Geestelijke Verzorging of bij de externe vertrouwenspersoon van het ministerie, bij het klachtenloket bij de shared service organisatie voor personeel (SSC-P) of bij de Onderzoeksraad Integriteit Overheid. Daardoor ontstaat er binnen DJI geen totaaloverzicht van de omvang en aard van meldingen en wordt een mogelijkheid om hierop te anticiperen gemist. Dit kan mogelijk verbeterd worden door een centraal intake bureau binnen DJI op te zetten of door een centraal registratiesysteem op te zetten waarin alle instanties waar medewerkers van DJI zich melden, de meldingen verplicht, anoniem moeten registreren.

Aandacht voor preventie en moreel vakmanschap

Doordat de monitoring en verantwoording van het integriteitsbeleid richting directie zich voornamelijk beperkt tot het aantal meldingen van integriteitsschendingen is het de vraag of preventieaspecten en het begrip moreel vakmanschap voldoende aandacht krijgen van de DJI-leiding en van gevangenisdirecteuren.

Integriteitsbeleid ontwikkelen voor particuliere gevangenisinrichtingen

De 5 particuliere Justitiële Jeugdinrichtingen en de 11 particuliere instellingen voor de forensische zorg vallen op dit moment buiten de reikwijdte van het integriteitsbeleid van DJI omdat DJI (het Rijk) niet optreedt als werkgever. De vraag is of dat logisch is omdat integriteitsschendingen in particuliere instellingen vanuit het perspectief van de samenleving net zo ongewenst zijn in een particuliere gevangenis-

inrichtingen als in een rijksinstelling. De minister is in beide gevallen verantwoordelijk voor de integriteit.

Reactie van de minister

De minister schrijft in zijn reactie: 'Om een goed integriteitsbeleid bij de DJI te kunnen blijven borgen zal ik uw aanbevelingen over mogelijke verbeterpunten overnemen.'

[Lees de volledige reactie op verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl](http://Lees%20de%20volledige%20reactie%20op%20verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl)

4.2 Oordeel informatie over de bedrijfsvoering: geheel deugdelijk tot stand gekomen en voldoet geheel aan verslaggevingsvoorschriften met uitzondering van de dossiervorming

Wij zijn van [oordeel](#) dat de informatie over de bedrijfsvoering in het Jaarverslag 2013 van het Ministerie van Veiligheid en Justitie op [deugdelijke](#) wijze tot stand is gekomen en voldoet aan de [verslaggevingsvoorschriften](#), met uitzondering van 1 onderdeel.

4.2.1 Dossiervorming ontoereikend

De dossiervorming bij het samenstellen van de teksten voor de bedrijfsvoeringsparagraaf is ontoereikend. Daarmee is onvoldoende zichtbaar welke afwegingen een rol hebben gespeeld bij de keuze een bevinding wel of niet te op te nemen in de bedrijfsvoeringsparagraaf.

4.2.2 Aandachtspunt: Eerste stap gezet in het geven van informatie over het fraudebeleid

In het onderdeel 'financieel- en materieel beheer' van de bedrijfsvoeringsparagraaf moet expliciet aandacht worden besteed aan de onderkende frauderisico's en de maatregelen die zijn of worden ingezet om deze risico's te beheersen. Dit naar aanleiding van een verzoek van de Tweede Kamer tijdens het verantwoordingsdebat 2012 en de toezeggingen van de minister-president en de Minister van Financiën. De toezegging is breed en betreft interne en externe fraude. Verder zijn er geen harde normen waaraan de paragraaf moet voldoen. De fraudeparagraaf van het Ministerie van Veiligheid en Justitie kan nog aan informatiewaarde winnen door nadrukkelijker in te gaan op de interne frauderisico's ten aanzien van inkopen en de [externe frauderisico's ten aanzien van de subsidiegelden](#).

4.3 Historisch verloop onvolkomenheden VenJ

Aantal onvolkomenheden gedaald ten opzichte van 2012

In 2013 is de ernstige onvolkomenheid van het financieel beheer omgezet naar een 'gewone' onvolkomenheid. De onvolkomenheden voor informatiebeveiliging en vertrouwensfunctie zijn opgelost. Daarmee is het aantal onvolkomenheden van 6, waarvan een ernstig, gedaald naar 4.

Verloop onvolkomenheden Ministerie van Veiligheid en Justitie 2011-2013

	2011	2012	2013
Financieel beheer kerndepartement		ernstige onvolk. →	onvolkomenheid →
Inkoopbeheer kerndepartement	opgelost →	onvolkomenheid →	onvolkomenheid →
Informatiebeveiliging		onvolkomenheid →	opgelost →
Vertrouwensfuncties		onvolkomenheid →	opgelost →
Inkoopbeheer Dienst Justitiële Inrichtingen	onvolkomenheid →	onvolkomenheid →	onvolkomenheid →
Personeelsbeheer kerndepartement	onvolkomenheid →	onvolkomenheid →	onvolkomenheid →
Inkoopbeheer Openbaar Ministerie	onvolkomenheid →	opgelost →	
Voorschottenbeheer DG Politie*	onvolkomenheid →		

* Sinds 2012 onderdeel van ernstige onvolkomenheid Financieel beheer kerndepartement

4.4 Onvolkomenheden in relatie tot beheerdomeinen bij VenJ

Wij onderscheiden [relevante en kritische beheerdomeinen](#) in de bedrijfsvoering van ministeries. Bij het Ministerie van Veiligheid en Justitie zijn dat er 149. In 4 daarvan (2,7%) hebben wij in 2013 onvolkomenheden geconstateerd. Alle onvolkomenheden hebben betrekking op kritische beheerdomeinen.

Op het [overzicht bedrijfsvoering](#) is te zien wat de relevante en kritische beheerdomeinen zijn en waar de onvolkomenheden zitten.

Elementen bedrijfsvoering	Opzet en beheer overdrachtsuitgaven en -ontvangsten			Opzet en beheer transactie uitgaven en -ontvangsten			Financiële administratie (registratie)			Interne organisatie			Materieelbeheer		Toezicht		Totaal									
	Stedee rijkbedragen	Uitgaven personeel	Uitgaven materieel	Overige lastdragers posten	Baai eigenaar	Administratieve registratie	Managementstelsel/CT	Uitvoeringstelsel/CT	Toezicht relatief/instelling veld	Totaal aantal relevante beheerders	Totaal aantal kritische beheerders	Stedee rijkbedragen	Uitgaven personeel	Uitgaven materieel	Overige lastdragers posten	Verplichtingen, ontvangsten en uitgaven		Baai eigenaar	Administratieve registratie	Managementstelsel/CT	Uitvoeringstelsel/CT	Toezicht relatief/instelling veld	Totaal aantal relevante beheerders	Totaal aantal kritische beheerders		
Inspectie Veiligheid en Justitie (1 onderdeel)																										
Inspectie Veiligheid en Justitie																										
Rechtspraak (1 onderdeel)																										
Rechtspraak																										
Openbaar Ministerie (2 onderdelen)																										
Openbaar Ministerie																										
Rijksrecherche																										
Baten-lastendiensten																										
Dienst Justitiele Inrichtingen (DJI)																										
Centraal Justitiele Incasso Bureau (CJIB)																										
Nederlands Forensisch Instituut (NFI)																										
Dienst Justis																										
Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND)																										
Gemeenschappelijke Dienstencentrum ICT (GDI)																										
Totaal aantal relevante cellen	7	1	5		10	11	6	15	9	3	4	9	12	15	107											
Totaal aantal kritische cellen	3	-	-		3	7	1	1	1	-	-	11	9	6	42											

Inkoopbeheer Dienst Justitiele Inrichtingen

E

X

5 Financiële informatie Ministerie van Veiligheid en Justitie

5.1 Vorming Nationale politie nog niet afgerond

Het veranderproces van de 26 politieorganisaties naar één Nationale politie vraagt de komende jaren nog veel aandacht van het Ministerie van Veiligheid en Justitie (VenJ) en vanzelfsprekend van de Nationale politie zelf. De minister schrijft dat ook zo in zijn jaarverslag.

Wij realiseren ons dat er sprake is van een groeipad om een nieuwe begrotings- en verantwoordingscyclus voor de Nationale politie vorm te geven en het geheel daarvan tegelijkertijd goed in te bedden in de 'klassieke' begrotings- en verantwoordingscyclus van het begrotingshoofdstuk van het Ministerie van VenJ.

We constateren dat de openingsbalans zorgvuldig tot stand is gekomen. Tegelijkertijd signaleren we een aantal aandachtspunten:

- budgetrecht Tweede Kamer
- dubbelrol minister
- governance nog in ontwikkeling
- vertraging uitvoering aanvalsprogramma Informatievoorziening
- verbetering rechtmatigheid nodig.

Openingsbalans Nationale politie zorgvuldig tot stand gekomen

Op 22 juli 2013 heeft de minister van Veiligheid en Justitie de [openingsbalans van de Nationale politie](#) naar de Tweede Kamer [Tweede Kamer, vergaderjaar 2012-20 13, 29 628, nr. 407] gestuurd. De minister schrijft in de aanbiedingsbrief dat hij de openingsbalans heeft vastgesteld. De balans is voorzien van een goedkeurende controleverklaring van een externe accountant. Wij concluderen dat de openingsbalans van de Nationale politie zorgvuldig tot stand is gekomen.

Budgetrecht Tweede Kamer

Tegelijk met de begroting van het begrotingshoofdstuk Veiligheid en Justitie biedt de minister ook de begroting van de Nationale politie aan de Tweede Kamer aan. Op beleidsartikel 31 van de begroting van het ministerie staan de totale begrote uitgaven van de minister van

Veiligheid en Justitie aan de Nationale politie. Daarop heeft de Tweede Kamer budgetrecht, inclusief het recht van amendement. De Tweede Kamer heeft echter geen recht van amendement op de verdeling van de middelen binnen de begroting Nationale politie. Wij merken hierbij op dat de Tweede Kamer aan de hand van het besluit [Verdeling sterkte en middelen politie](#) wel invloed heeft op de verdeling van de operationele sterkte over de regionale en landelijke eenheden en ondersteunende diensten.

Dubbelrol minister

De minister heeft zijn rol, verantwoordelijkheid en instrumenten opgenomen in beleidsartikel 31 Nationale politie. De verantwoordelijkheid van de minister dient te zijn afgeleid uit zijn bevoegdheid om aan de voorkant te sturen. Bij de omschrijving van zijn rol benoemt de minister zijn financierende en regisserende rol ten opzichte van de Nationale politie. Tegelijkertijd heeft hij ook de verantwoordelijkheid voor het beheer bij de politie. De minister stelt de regels en bepaalt de kaders. Omdat de minister aangeeft dat de korpschef belast is met de leiding en het beheer van de Nationale politie, is onduidelijk dat de minister ook voor het beheer van de Nationale politie aanspreekbaar is. De informatie, die de minister in zijn departementale begroting en jaarverslag hierover opneemt is beperkt. Hij gaat bijvoorbeeld niet in op de stand van zaken voor de risico's, zoals die benoemd zijn bij de openingsbalans.

Governance nog in ontwikkeling

De minister stelt regels aan het beheer, waaronder het financieel beheer. Deze regelgeving voor de governance, ten behoeve van de interne en de externe sturing, is maart 2014 nog onderhanden bij het ministerie. Er wordt ook nog verder gewerkt aan het financial governance statuut. Eind 2013 is het controleprotocol vastgesteld. De in de Politiewet 2012 genoemde regeling voor de commissie van toezicht op het beheer zal in 2014 worden vastgesteld.

Uit de [voortgangsrapportage van de minister aan de Tweede Kamer](#) blijkt dat ook de organisatie van de politie zelf nog verder tot stand moet komen. 'Op het terrein van financieel beheer is de politieorganisatie aan het toewerken naar de situatie zoals die in het inrichtingsplan nationale politie beschreven is. In deze transitiefase zijn processen nog niet volledig ingericht en geüniformeerd. Ook wordt nog gewerkt met een hulpstructuur om de financiële kolom binnen de politie adequaat te laten werken met inachtneming van het gegeven dat functies in afwachting van de personele reorganisatie deels tijdelijk worden ingevuld. Deze hulpstructuur steunt sterk op de financiële organisaties van de

voormalige korpsen, waarbij er wel sprake is van een centrale aansturing. Er wordt nog gewerkt met 27 financiële (sub)administraties, waarvan de inrichting momenteel verder geüniformeerd wordt. In een tijdsbestek van twee jaar (realisatie eind 2014) wordt toegewerkt naar één financiële administratie’.

Ten behoeve van de verdere inrichting en opbouw van het financieel beheer wordt een nulmeting uitgevoerd naar dat beheer. Deze meting zou rond de jaarwisseling klaar zijn. Wij constateren dat deze in maart 2014 nog niet beschikbaar is.

Vertraging uitvoering Aanvalsprogramma Informatievoorziening

In oktober 2011 is het Aanvalsprogramma Informatievoorziening Politie (AVP) opgestart. Doel van dit programma is de informatiehuishouding voor de politie op orde brengen:

- minder uitval van systemen en verlies van gegevens;
- meer gebruiksgemak en grotere bruikbaarheid van systemen voor politiemensen;
- meer en betere informatie-uitwisseling binnen de politie en tussen politie en partners.

De realisatie van [één landelijke uniforme informatiehuishouding](#) is een essentiële voorwaarde voor het realiseren van de lokale- en nationale veiligheidsprioriteiten. Daarnaast is dit essentieel voor het goed functioneren van de Nationale politie, ook in haar samenwerking met de ketenpartners, zoals ook uit het rapport *Prestaties in de strafrechtketen* naar voren is gekomen.

Juli 2012 is het plan bijgesteld en na een lange doorlooptijd is in december 2013 het bijgestelde Aanvalsprogramma 2013-2017 aan de Tweede Kamer aangeboden. In de meegezonden beoordeling van de Reviewboard schrijft zij zich zorgen te maken over de governance en financiële onderbouwing van het plan. De besturing van het programma is complex en nog niet voldoende transparant. De samenhang van de stuurvariabelen inhoud, tijd en geld vindt zij niet transparant. Het is de vraag, zo stelt zij of het lukt om de voorgenomen investeringen te realiseren.

Verbetering rechtmatigheid nodig

In 2013 is de omvang van de in de jaarrekening gerapporteerde onrechtmatige inkopen 213 miljoen euro, ongeveer 15% van het bedrag van de onder de aanbestedingen vallende financiële stroom. Over 2012 - het laatste jaar vóór de inrichting van de Nationale politie - bedroeg het

totaal aan onrechtmatigheden in de jaarrekeningen van de regionale politiekorpsen 90 miljoen euro (6% van het inkoopvolume) en in de jaarrekening van VenJ 32,5 miljoen euro (ruim 3% van het inkoopvolume). Dat blijkt uit de jaarrekening 2013 van de Nationale politie en uit de jaarrekeningen van de regionale korpsen en het Korps Landelijke Politiediensten over 2012. De fouten zijn vooral toe te schrijven aan het niet of onvoldoende naleven van de Europese aanbestedingsregels. Als we de omvang van de vastgestelde onrechtmatigheden vergelijken met die bij het Ministerie van Veiligheid en Justitie (VenJ) inclusief bijbehorende uitvoeringsorganisaties, dan was de omvang hiervan bij de politieorganisaties een stuk groter.

Fouten en onzekerheden in de rechtmatigheid van de politieregio's werden niet meegeteld in de fouten en onzekerheden van de uitgaven, verplichtingen en ontvangsten van het ministerie en dus ook niet meegenomen in het oordeel van de Algemene Rekenkamer over de rechtmatigheid van het departementale jaarverslag. Dit is conform de regelgeving. Hetzelfde geldt nu in de situatie van de Nationale politie.

Toch krijgt de Tweede Kamer inzicht in de fouten en onzekerheden in de rechtmatigheid van de uitgaven van de Nationale Politie. De minister dient zich namelijk in de bedrijfsvoeringsparagraaf in het jaarverslag van de Nationale politie te verantwoorden over de rechtmatigheid van de uitgaven van de Nationale Politie. De jaarrekening van de Nationale politie wordt door de minister gelijktijdig met het jaarverslag van het ministerie aangeboden aan de Tweede Kamer.

Aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer

Wij bevelen de minister aan om de governance verder in te richten, zodat de checks and balances bij het beheer van de Nationale politie gewaarborgd zijn. Het realiseren van de nulmeting van het financieel beheer en het verbeteren van de rechtmatigheid van de uitgaven is essentieel.

Daarnaast is ook het aandacht geven aan de governance en de financiële onderbouwing van het bijgestelde Aanvalsprogramma informatievoorziening noodzakelijk.

Reactie van de minister

De minister gaat uitgebreid in op de bevindingen bij de vorming van de nationale politie. Hij reageert op de verschillende aandachtspunten.

Budgetrecht - maximale invloed Staten-Generaal

Over het budgetrecht schrijft de minister: 'Omdat deze algemene maatregel van bestuur, net zoals de algemene maatregelen van bestuur ingevolge artikel 30, worden voorgehangen bij de Staten-Generaal ontstaat maximale invloed van de Staten-Generaal op de nadere invulling van deze regels.'

Dubbelrol – eenduidige verdeling verantwoordelijkheden

De minister is het niet eens met de door de Algemene Rekenkamer genoemde strijdigheid in de dubbelrol. Hij schrijft in zijn reactie: 'De korpschef is wettelijk belast met de leiding en het beheer van de politie en legt over de uitvoering van zijn taken en bevoegdheden verantwoording aan mij af. De taken en de bevoegdheden van de korpschef worden ingekaderd door de Politiewet 2012 en de daarop gebaseerde regelgeving. Dat de korpschef aan de minister ondergeschikt is, is wettelijk bepaald en het gevolg van de algemene en bijzondere aanwijzingsbevoegdheid in de wet. Zoals ook aangegeven in mijn reactie op uw aandachtspunten bij de begroting 2013 ben ik als minister dan ook verantwoordelijk voor het beheer van de politie en daarop volledig aanspreekbaar. Vanuit deze verantwoordelijkheid rapporteer ik de kamer frequent over relevante ontwikkelingen op het terrein van het (financieel) beheer van de politie. De risico's, zoals benoemd in de openingsbalans, worden opgenomen in de begroting en de jaarrekening van de nationale politie die als bijlage bij de departementale begroting alsmede het departementale jaarverslag worden meegezonden.'

Governance – aanbevelingen opgepakt

Ten aanzien van de aanbevelingen om de governance verder in te richten, schrijft de minister dat hij die aanbeveling zeer ter harte neemt. Het afgelopen jaar is daar al het nodige in geïnvesteerd. De uitkomsten van de nulmeting financieel beheer, de aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer en medetoezichthouders van de politie, zoals de op korte termijn door hem in te stellen commissie van toezicht op het beheer politie, vormen belangrijke input en zullen uitdrukkelijk betrokken worden bij de doorontwikkeling van het (financieel) beheer.

Uitvoering aanvalsplan informatievoorziening - op koers

De minister schrijft verder dat er sinds het advies van de Review Board hard is gewerkt aan de verbetering van de governance, het financieel management en de rapportage over het Aanvalsplan Informatievoorziening. De Review Board heeft een analyse laten verrichten van het financieel management van het Aanvalsprogramma. De minister constateert uit deze analyse dat er sinds de aanvang van het

Aanvalsprogramma veel verbeterd is op het gebied van de financiële beheersing. De nog verder door te voeren aanbevelingen uit deze analyse bieden de minister naar zijn mening een goed stuurmiddel. Tegelijkertijd zijn er nog belangrijke verbeteringen nodig om het financieel management van het Aanvalsprogramma op het juiste niveau te brengen, zo schrijft hij.

Rechtmatigheid – moet verbeteren

Tot slot gaat de minister in op de verbetering van de rechtmatigheid. Hij schrijft: 'Ik onderken met u de noodzaak het aantal onrechtmatige inkopen bij de politie te verminderen. De onrechtmatigheden zijn voor een deel het gevolg van de schaalvergroting die is opgetreden met de integratie van de voormalige regiokorpsen tot één nationale politieorganisatie. Hierdoor wordt de politie als één aanbestedende dienst aangemerkt en het grensbedrag voor Europese aanbestedingen sneller overschreden.' De minister zal bij de aanbieding van het jaarverslag en de jaarrekening van de Nationale politie aan de Tweede Kamer nader ingaan op de door politie getroffen maatregelen.

[Lees de volledige reactie op \[verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl\]\(https://www.rekenkamer.nl/verantwoordingsonderzoek/2014/01/21/lees-de-volledige-reactie-op-verantwoordingsonderzoek\)](https://www.rekenkamer.nl/verantwoordingsonderzoek/2014/01/21/lees-de-volledige-reactie-op-verantwoordingsonderzoek)

Nawoord Algemene Rekenkamer

Vooraf op het terrein van de financiële bedrijfsvoering ligt er voor de Nationale politie en voor de minister als beheerder én toezichthouder nog een stevig aantal opdrachten dat zo mogelijk in 2014 moet worden afgerond of opgelost:

- afronden financieel governance statuut;
- realiseren één financiële administratie;
- opvolgen aanbevelingen uit de nulmeting financieel beheer;
- verbeteren financieel management bij het aanvalsplan informatievoorziening;
- voorkomen onrechtmatigheden bij de (Europese) aanbestedingen.

Wij blijven de voortgang op de voet volgen en hopen daarover in onze resultaten van het verantwoordingsonderzoek over het jaar 2014 positief te kunnen berichten. Wij rekenen er daarbij op ook gebruik te kunnen maken van de adviezen van de nog in te stellen commissie van toezicht op het beheer politie.

5.2 Oordeel rechtmatigheid financiële informatie: 1 fout in totaal van de verplichtingen

Wij zijn van [oordeel](#) dat de in de financiële overzichten opgenomen verplichtingen, uitgaven, ontvangsten en balansposten in het Jaarverslag

2013 van het Ministerie van Veiligheid en Justitie [rechtmatig](#) zijn, met uitzondering van 1 fout.

Wij geven ons oordeel onder [voorbehoud](#) van goedkeuring van de slotwetmutaties door de Staten-Generaal.

Voorbehoud bij het oordeel over de financiële informatie

Het bedrag aan verplichtingen omvat in totaal 271,8 miljoen euro aan overschrijdingen op de begrotingsartikelen 32, 33, 34, 36, 91 en 93. Het bedrag aan uitgaven omvat in totaal 121,4 miljoen euro aan overschrijdingen op de begrotingsartikelen 32, 33,34, 36 en 93. Gaan de Staten-Generaal niet akkoord met de daarmee samenhangende slotwetmutaties, dan moeten wij onze oordelen over de financiële informatie mogelijk herzien.

5.2.1 Fout in totaal van de verplichtingen van 160,4 miljoen euro

Wij hebben voor 160,4 miljoen euro aan fouten geconstateerd in de artikelen

- 34 Sanctietoepassing
- 36 Contraterrorisme en Nationaal Veiligheidsbeleid
- 91 Apparaatsuitgaven kerndepartement.

Het betreft voornamelijk overschrijdingen (ad 141,7 miljoen euro) in de slotwet die niet (conform de Rijksbegrotingsvoorschriften 2014) per brief zijn gemeld aan de Staten-Generaal. De overschrijdingen worden veroorzaakt door in 2012 gesloten overeenkomsten die ten onrechte niet in dat jaar als verplichting zijn verantwoord. De reden daarvan zijn [gebreken in het financieel beheer in 2012 en 2013](#). De minister had deze verplichtingen nog kunnen melden in de 2e supplettoire begroting 2013, maar dat is niet gebeurd. Dat is pas gebeurd in de slotwet, maar die is daar niet voor bedoeld. Mede als gevolg hiervan is de tolerantie met betrekking tot de rechtmatigheid voor het totaal van de verplichtingen overschreden.

5.2.2 Aandachtspunt: Wet normering topinkomens

Omdat de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector onduidelijkheden bevat, kunnen ministeries deze wet op het aspect inhuur derden niet altijd naleven.

Gerelateerde conclusies:

[Nadere voorschriften WNT te laat; WNT deels onuitvoerbaar](#) (BZK).

5.3 Oordeel deugdelijke weergave financiële informatie: geen fouten en onzekerheden

Wij zijn van [oordeel](#) dat de in de financiële overzichten opgenomen financiële informatie in het Jaarverslag 2013 van het Ministerie van Veiligheid en Justitie [deugdelijk](#) is weergegeven en voldoet aan de [verslaggevingsvoorschriften](#).

5.4 Rechtmatigheid en deugdelijke weergave op artikelniveau: 2 fouten

Wij controleren ook op artikelniveau de deugdelijke weergave en de rechtmatigheid van de verplichtingen, uitgaven, ontvangsten en afgerekende voorschotten. Wij hebben hierbij 2 belangrijke [fouten](#) geconstateerd in het Jaarverslag 2013 van het Ministerie van Veiligheid en Justitie.

5.4.1 Fouten in verplichtingen voor Contraterrorisme en Nationaal Veiligheidsbeleid 81,7 miljoen euro

De tolerantiegrens voor fouten en onzekerheden met betrekking tot de rechtmatigheid van artikel 36 Contraterrorisme en Nationaal Veiligheidsbeleid is overschreden. Deze [overschrijding](#) wordt vooral veroorzaakt door gesloten overeenkomsten die niet in de 2^e supplettoire begroting zijn opgenomen en niet (conform de Rijksbegrotingsvoorschriften 2014) per brief zijn gemeld aan de Staten-Generaal.

5.4.2 Fouten in verplichtingen voor Apparaat kerndepartement 48,1 miljoen euro

De tolerantiegrens voor fouten en onzekerheden met betrekking tot de rechtmatigheid van artikel 91 Apparaatsuitgaven kerndepartement is overschreden. Deze [overschrijding](#) wordt vooral veroorzaakt door gesloten contracten die niet in de 2^e supplettoire begroting zijn opgenomen en niet (conform de Rijksbegrotingsvoorschriften 2014) per brief zijn gemeld aan de Staten-Generaal.

5.5 Onvolkomenheden in relatie tot artikelen

Bij 9 artikelen mogelijk gevolgen van onvolkomenheden

9 artikelen/baten-lastenagentschappen kunnen gevolgen ondervinden van de onvolkomenheden in de bedrijfsvoering. Bij al die artikelen/baten-lastenagentschappen zijn de fouten of onzekerheden het gevolg van een onvolkomenheid. Bij 2 artikelen zijn daarbij de tolerantiegrenzen overschreden.

In het [overzicht financiële informatie per begrotingsartikel](#) is te zien welke artikelen het betreft.

Financiële informatie per begrotingsartikel 2013 Ministerie van Veiligheid en Justitie (VI)

€ Financiële info

Tolerantiegrenzen
overschreden?

* Bedrijfsvoering

Onvolkomenheid bij

Art. nr. Omschrijving	Gerealiseerde uitgaven 2013 (x1000)	Onvolkomenheid bij				Artikelnaam
		Inkoopbeier kenmerkement	Inkoopbeier Dienst Justitie Inrichtingen	Personnelebeier kenmerkement	Artikelnaam	
<p> artikel dat gevolgen kan ondervinden van de onvolkomenheid (mogelijke gevolgen voor bijvoorbeeld rechtmatigheid, betrouwbaarheid gegevens of doelrealisatie)</p> <p> artikel waar fouten of onzekerheden in de rechtmatigheid of deugdelijke weergave zijn geconstateerd als gevolg van de onvolkomenheid</p>						
Beleidsartikelen						
31 Nationale Politie	€ 5.250.519	€	€	€	nee	
32 Rechtspleging en rechtsbijstand	€ 1.544.180	€	€	€	nee	
33 Veiligheid en criminaliteitsbestrijding	€ 775.116	€	€	€	nee	
34 Sanctietoepassing	€ 2.536.821	€	€	€	nee	
35 Jeugd	€ 840.364	€	€	€	nee	
36 Contraterorisme en Nationaal Veiligheidsbeleid	€ 210.768	€	€	€	ja	
37 Vreemdeelingen	€ 751.429	€	€	€	nee	
Niet-beleidsartikelen						
91 Apparaat kerndeptement	€ 470.745	€	€	€	ja	
92 Nominaal en onvoorzien	€ 0				-	
93 Geheim	€ 3.317				nee	
Baten-justenagenschappen						
Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI)	-		€			nee
Centraal Justitieel Incasso Bureau (C-IB)	-					
Nederlands Forensisch Instituut (NFI)	-					
Justitiële Uitvoeringsdienst Toetsing, Integriteit, Screening (Dienst Justis)	-					
Gemeenschappelijke Dienstencentrum ICT (GDI)	-					
Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND)	-					

6 Alle financiële gegevens

6.1 Alle begrotingsartikelen

Begrotingsartikel 31 - Nationale Politie

Verplichtingen		
Begroot	€ 5.535.250	-
Verantwoord	€ 229.265	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 5.305.985	-
Tolerantie (F+O)	€ 15.000	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 6.524	2,85%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 6.524	2,85%
Tolerantiegrens overschreden (rechtmatigheid)	Nee	-
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 52	0,02%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 52	0,02%
Tolerantie overschreden (deugdelijke weergave)	Nee	-
Uitgaven		
Begroot	€ 5.220.150	-
Verantwoord	€ 5.250.519	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -30.369	-
Ontvangsten		
Begroot	€ 500	-

Ontvangsten		
Verantwoord	€ 269	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 231	-
Uitgaven en Ontvangsten		
Begroot	€ 5.220.650	-
Verantwoord	€ 5.250.788	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -30.138	-
Tolerantie (F+O)	€ 157.524	3,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 1.159	0,02%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 65	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 1.224	0,02%
Tolerantiegrens overschreden (rechtmatigheid)	Nee	-
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

Begrotingsartikel 32 - Rechtspleging en rechtsbijstand

Verplichtingen		
Begroot	€ 1.522.621	-
Verantwoord	€ 1.544.910	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -22.289	-
Tolerantie (F+O)	€ 46.347	3,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 234	0,02%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 234	0,02%
Tolerantiegrens overschreden (rechtmatigheid)	Nee	-

Verplichtingen		
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Uitgaven		
Begroot	€ 1.522.621	-
Verantwoord	€ 1.544.180	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -21.559	-
Ontvangsten		
Begroot	€ 309.755	-
Verantwoord	€ 222.147	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 87.608	-
Uitgaven en Ontvangsten		
Begroot	€ 1.832.376	-
Verantwoord	€ 1.766.327	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 66.049	-
Tolerantie (F+O)	€ 52.990	3,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 1.643	0,09%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 493	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 2.136	0,12%
Tolerantie overschreden (deugdelijke weergave)	Nee	-

Begrotingsartikel 33 - Veiligheid en criminaliteitsbestrijding

Verplichtingen		
Begroot	€ 768.902	-
Verantwoord	€ 786.426	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -17.524	-
Tolerantie (F+O)	€ 23.593	3,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 977	0,12%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 977	0,12%
Tolerantiegrens overschreden (rechtmatigheid)	Nee	-
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 241	0,03%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 241	0,03%
Tolerantie overschreden (deugdelijke weergave)	Nee	-
Uitgaven		
Begroot	€ 768.902	-
Verantwoord	€ 775.116	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -6.214	-
Ontvangsten		
Begroot	€ 1.046.498	-
Verantwoord	€ 1.086.824	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -40.326	-
Uitgaven en Ontvangsten		
Begroot	€ 1.815.400	-
Verantwoord	€ 1.861.940	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -46.540	-

Uitgaven en Ontvangsten		
Tolerantie (F+O)	€ 55.858	3,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 1.756	0,09%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 11	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 1.767	0,09%
Tolerantiegrens overschreden (rechtmatigheid)	Nee	-
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 922	0,05%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 1.700	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 2.622	0,14%
Tolerantie overschreden (deugdelijke weergave)	Nee	-

Begrotingsartikel 34 - Sanctietoepassing

Verplichtingen		
Begroot	€ 2.242.335	-
Verantwoord	€ 2.561.345	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -319.010	-
Tolerantie (F+O)	€ 76.840	3,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 19.900	0,78%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 19.900	0,78%
Tolerantiegrens overschreden (rechtmatigheid)	Nee	-
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 858	0,03%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 858	0,03%
Tolerantie overschreden (deugdelijke weergave)	Nee	-
Uitgaven		

Uitgaven		
Begroot	€ 2.242.335	-
Verantwoord	€ 2.536.821	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -294.486	-
Ontvangsten		
Begroot	€ 1.663	-
Verantwoord	€ 98.054	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -96.391	-
Uitgaven en Ontvangsten		
Begroot	€ 2.243.998	-
Verantwoord	€ 2.634.875	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -390.877	-
Tolerantie (F+O)	€ 79.046	3,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 6.997	0,27%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 6.997	0,27%
Tolerantiegrens overschreden (rechtmatigheid)	Nee	-
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 223	0,01%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 3.775	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 3.998	0,15%
Tolerantie overschreden (deugdelijke weergave)	Nee	-

Begrotingsartikel 35 - Jeugd

Verplichtingen		
Begroot	€ 804.892	-
Verantwoord	€ 821.589	-

Verplichtingen		
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -16.697	-
Tolerantie (F+O)	€ 24.648	3,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 403	0,05%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 403	0,05%
Tolerantiegrens overschreden (rechtmatigheid)	Nee	-
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 881	0,11%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 1.200	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 2.081	0,25%
Tolerantie overschreden (deugdelijke weergave)	Nee	-
Uitgaven		
Begroot	€ 804.892	-
Verantwoord	€ 840.364	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -35.472	-
Ontvangsten		
Begroot	€ 2.800	-
Verantwoord	€ 13.082	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -10.282	-
Uitgaven en Ontvangsten		
Begroot	€ 807.692	-
Verantwoord	€ 853.446	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -45.754	-
Tolerantie (F+O)	€ 25.603	3,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 45	0,01%

Uitgaven en Ontvangsten		
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 7	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 52	0,01%
Tolerantiegrens overschreden (rechtmatigheid)	Nee	-
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 4	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 655	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 659	0,08%
Tolerantie overschreden (deugdelijke weergave)	Nee	-

Begrotingsartikel 36 - Contraterrorisme en Nationaal Veiligheidsbeleid

Verplichtingen		
Begroot	€ 205.242	-
Verantwoord	€ 284.113	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -78.871	-
Tolerantie (F+O)	€ 15.000	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 81.674	28,75%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 81.674	28,75%
Tolerantiegrens overschreden (rechtmatigheid)	Ja	-
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 1.701	0,60%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 1.701	0,60%
Tolerantie overschreden (deugdelijke weergave)	Nee	-
Uitgaven		
Begroot	€ 205.242	-
Verantwoord	€ 210.768	-

Uitgaven		
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -5.526	-
Ontvangsten		
Begroot	€ 0	-
Verantwoord	€ 212	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -212	-
Uitgaven en Ontvangsten		
Begroot	€ 205.242	-
Verantwoord	€ 210.980	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -5.738	-
Tolerantie (F+O)	€ 15.000	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 17	0,01%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 17	0,01%
Tolerantiegrens overschreden (rechtmatigheid)	Nee	-
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 17	0,01%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 17	0,01%
Tolerantie overschreden (deugdelijke weergave)	Nee	-

Begrotingsartikel 37 - Vreemdelingen

Verplichtingen		
Begroot	€ 733.200	-
Verantwoord	€ 173.932	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 559.268	-
Tolerantie (F+O)	€ 15.000	-

Verplichtingen		
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 2.623	1,51%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 2.623	1,51%
Tolerantiegrens overschreden (rechtmatigheid)	Nee	-
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 455	0,26%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 455	0,26%
Tolerantie overschreden (deugdelijke weergave)	Nee	-
Uitgaven		
Begroot	€ 733.200	-
Verantwoord	€ 751.429	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -18.229	-
Ontvangsten		
Begroot	€ 0	-
Verantwoord	€ 27.466	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -27.466	-
Uitgaven en Ontvangsten		
Begroot	€ 733.200	-
Verantwoord	€ 778.895	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -45.695	-
Tolerantie (F+O)	€ 23.367	3,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 70	0,01%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 70	0,01%

Uitgaven en Ontvangsten		
Tolerantiegrens overschreden (rechtmatigheid)	Nee	-
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

Begrotingsartikel 91 - Apparaat kerndepartement

Verplichtingen		
Begroot	€ 436.911	-
Verantwoord	€ 522.949	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -86.038	-
Tolerantie (F+O)	€ 15.688	3,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 48.079	9,19%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 401	0,08%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 48.480	9,27%
Tolerantiegrens overschreden (rechtmatigheid)	Ja	-
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 3.263	0,62%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 3.263	0,62%
Tolerantie overschreden (deugdelijke weergave)	Nee	-
Uitgaven		
Begroot	€ 436.911	-
Verantwoord	€ 470.745	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -33.834	-
Ontvangsten		
Begroot	€ 868	-

Ontvangsten		
Verantwoord	€ 17.223	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -16.355	-
Uitgaven en Ontvangsten		
Begroot	€ 437.779	-
Verantwoord	€ 487.968	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -50.189	-
Tolerantie (F+O)	€ 15.000	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 3.603	0,74%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 29	0,01%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 3.632	0,74%
Tolerantiegrens overschreden (rechtmatigheid)	Nee	-
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 1.368	0,28%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 70	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 1.438	0,29%
Tolerantie overschreden (deugdelijke weergave)	Nee	-

Begrotingsartikel 92 - Nominaal en onvoorzien

Verplichtingen		
Begroot	€ 73.814	-
Verantwoord	€ 0	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 73.814	-
Tolerantie (F+O)	€ 0	10,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%

Verplichtingen		
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Uitgaven		
Begroot	€ 73.814	-
Verantwoord	€ 0	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 73.814	-
Ontvangsten		
Begroot	€ 0	-
Verantwoord	€ 0	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 0	-
Uitgaven en Ontvangsten		
Begroot	€ 73.814	-
Verantwoord	€ 0	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 73.814	-
Tolerantie (F+O)	€ 0	10,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

Begrotingsartikel 93 - Geheim

Verplichtingen

Verplichtingen		
Begroot	€ 3.057	-
Verantwoord	€ 3.317	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -260	-
Tolerantie (F+O)	€ 332	10,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 1	0,03%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 1	0,03%
Tolerantie overschreden (deugdelijke weergave)	Nee	-
Uitgaven		
Begroot	€ 3.057	-
Verantwoord	€ 3.317	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -260	-
Ontvangsten		
Begroot	€ 0	-
Verantwoord	€ 17	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -17	-
Uitgaven en Ontvangsten		
Begroot	€ 3.057	-
Verantwoord	€ 3.334	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -277	-
Tolerantie (F+O)	€ 333	10,00%

Uitgaven en Ontvangsten		
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

Totaal begrotingsartikelen

Verplichtingen		
Begroot	€ 12.326.224	-
Verantwoord	€ 6.927.846	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 5.398.378	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 160.415	2,32%
Tolerantie (F)	€ 69.278	1,00%
Tolerantiegrens overschreden (F)	Ja	-
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 401	0,01%
Tolerantie (O)	€ 207.835	3,00%
Tolerantiegrens overschreden (O)	Nee	-
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 160.815	2,32%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 7.452	0,11%
Tolerantie (F)	€ 69.278	1,00%
Tolerantiegrens overschreden (F)	Nee	-
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 1.200	0%
Tolerantie (O)	€ 207.835	3,00%
Tolerantiegrens overschreden (O)	Nee	-

Verplichtingen		
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 8.652	0,12%
Uitgaven en Ontvangsten		
Begroot	€ 13.373.208	-
Verantwoord	€ 13.848.553	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -475.345	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 13.630	0,10%
Tolerantie (F)	€ 138.486	1,00%
Tolerantiegrens overschreden (F)	Nee	-
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 130	0,00%
Tolerantie (O)	€ 415.457	3,00%
Tolerantiegrens overschreden (O)	Nee	-
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 13.760	0,10%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 4.177	0,03%
Tolerantie (F)	€ 138.486	1,00%
Tolerantiegrens overschreden (F)	Nee	-
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 6.693	0%
Tolerantie (O)	€ 415.457	3,00%
Tolerantiegrens overschreden (O)	Nee	-
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 10.870	0,08%

6.2 Baten-lastendiensten

Centraal Justitieel Incassobureau

Baten		
Begroot	€ 91.152	-
Verantwoord	€ 121.990	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -30.838	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 1.705	1,40%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 1.705	1,40%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 220	0,18%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 1.039	1%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 1.259	1,03%
Bijdrage moederdepartement		
Begroot	€ 9.613	-
Verantwoord	€ 103.358	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -93.745	-

Gemeenschappelijk Dienstencentrum ICT

Baten		
Begroot	€ 40.144	-
Verantwoord	€ 65.946	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -25.802	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 900	1,36%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 65	0,10%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 965	1,46%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 65	0,10%

Baten		
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 65	0,10%
Bijdrage moederdepartement		
Begroot	€ 38.868	-
Verantwoord	€ 62.721	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -23.853	-

Justitiele Uitvoeringsdienst Toetsing, Integriteit, Screening

Baten		
Begroot	€ 28.714	-
Verantwoord	€ 38.655	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -9.941	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 146	0,38%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 146	0,38%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 68	0,18%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 160	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 228	0,59%
Bijdrage moederdepartement		
Begroot	€ 14.019	-
Verantwoord	€ 17.619	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -3.600	-

Nederlands Forensisch Instituut

Baten		
Begroot	€ 72.401	-

Baten		
Verantwoord	€ 77.089	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -4.688	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 128	0,17%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 128	0,17%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 215	0,28%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 551	1%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 766	0,99%
Bijdrage moederdepartement		
Begroot	€ 68.271	-
Verantwoord	€ 68.273	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -2	-

Dienst Justitiele Inrichtingen

Baten		
Begroot	€ 2.176.572	-
Verantwoord	€ 2.446.757	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -270.185	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 12.353	0,50%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 9.007	0,37%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 21.360	0,87%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 7.197	0,29%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 45.466	2%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 52.663	2,15%
Bijdrage moederdepartement		

Bijdrage moederdepartement		
Begroot	€ 2.070.844	-
Verantwoord	€ 2.313.666	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -242.822	-

Immigratie en Naturalisatiedienst

Baten		
Begroot	€ 340.004	-
Verantwoord	€ 370.613	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -30.609	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 1.251	0,34%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 877	0,24%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 2.128	0,57%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 69	0,02%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 1.358	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 1.428	0,39%
Baten		
Begroot	€ 264.751	-
Verantwoord	€ 315.432	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -50.681	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

Totaal baten

Baten		
Begroot	€ 2.748.987	-
Verantwoord	€ 3.121.050	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -372.063	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 16.337	0,52%
Tolerantie (F)	€ 31.210	1,00%
Tolerantiegrens overschreden (F)	Nee	-
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 10.096	0,32%
Tolerantie (O)	€ 93.632	3,00%
Tolerantiegrens overschreden (O)	Nee	-
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 26.433	0,85%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 7.835	0,25%
Tolerantie (F)	€ 31.210	1,00%
Tolerantiegrens overschreden (F)	Nee	-
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 48.574	2%
Tolerantie (O)	€ 93.632	3,00%
Tolerantiegrens overschreden (O)	Nee	-
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 56.409	1,81%

6.3 Saldibalans**Saldibalanspost 3 - Liquide middelen**

Saldibalans		
Verantwoord	€ 358	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -358	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%

Saldibalans		
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

Saldibalanspost 5 - Uitgaven buiten begrotingsverband

Saldibalans		
Verantwoord	€ 17.663	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -17.663	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

Saldibalanspost 6 - Ontvangsten buiten begrotingsverband

Saldibalans		
Verantwoord	€ 509.858	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -509.858	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 201	0%

Saldibalans		
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 201	0,04%

Saldibalanspost 7 - Openstaande rechten

Saldibalans		
Verantwoord	€ 0	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 0	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

Saldibalanspost 8 - Extra-comptabele vorderingen

Saldibalans		
Verantwoord	€ 1.075.946	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -1.075.946	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 10	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 100	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 110	0,01%

Saldibalanspost 9 - Extra-comptabele schulden

Saldibalans		
Verantwoord	€ 0	-

Saldibalans		
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 0	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

Saldibalanspost 10 - Voorschotten

Saldibalans		
Verantwoord	€ 6.569.628	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -6.569.628	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 3.626	0,06%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 19.618	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 23.244	0,35%

Saldibalanspost 11 - Garantieverplichtingen

Saldibalans		
Verantwoord	€ 2.709.618	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -2.709.618	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%

Saldibalans		
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

Saldibalanspost 12 - Openstaande verplichtingen

Saldibalans		
Verantwoord	€ 1.003.351	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -1.003.351	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 1.200	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 1.200	0,12%

Saldibalanspost 13 - Deelnemingen

Saldibalans		
Verantwoord	€ 0	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ 0	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

Saldibalanspost 14 - Begrotingsreserves

Saldibalans		
-------------	--	--

Saldibalans		
Verantwoord	€ 44.374	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -44.374	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%

Totaal saldibalans

Saldibalans		
Verantwoord	€ 11.930.796	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -11.930.796	-
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Tolerantie (F)	€ 119.308	1,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Tolerantie (O)	€ 357.924	3,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 3.636	0,03%
Tolerantie (F)	€ 119.308	1,00%
Tolerantiegrens overschreden (F)	Nee	-
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 21.119	0%
Tolerantie (O)	€ 357.924	3,00%
Tolerantiegrens overschreden (O)	Nee	-
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 24.755	0,21%

6.4 Afgerekende voorschotten

Totaal afgerekende voorschotten 2013

Totaal afgerekende voorschotten		
Verantwoord	€ 6.411.692	-
Verschil (begroot - verantwoord)	€ -6.411.692	-
Tolerantie (F+O)	€ 192.351	3,00%
Fout (F) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Totaal F+O in de rechtmatigheid	€ 0	0,00%
Fout (F) in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%
Onzekerheid (O) in de deugdelijke weergave	€ 0	0%
Totaal F+O in de deugdelijke weergave	€ 0	0,00%